

From the Ottoman Empire to the Republic of Türkiye, the Infantry Shooting School and applied shooting training of the Turkish Infantry

Ali Serdar Mete¹

¹Institute of Atatürk Principles and Revolution History, Yeditepe University, İstanbul, Türkiye.

ABSTRACT

The transformation of the Ottoman army brought about the modernization process that followed the example of the West since the 18th century. During this process, the restructuring efforts of the army necessitated the use of modern methods in the training of the Ottoman infantry. The increased contribution of the rifled infantry in combat also increased the importance of firearms training. Drills were carried out regularly and frequently in order for the Ottoman infantry to use their modern firearms correctly and effectively. Training activities were carried out based on the principles of order and drills since the reign of Mahmud II, and they continued according to the French methods until the Prussian school of thought was adopted during the reign of Abdulhamid II. During the reign of Abdulhamid II, when the German influence was instrumental throughout the army, infantry training methods were updated according to methods adapted from Germany. Infantry rifles were replaced with German Mauser rifles during this period, and combat training for the Ottoman Army was carried out fully in line with the German methods. Infantry training gained a significant theoretical infrastructure during the reign of Abdulhamid II, and with the opening of the Infantry Shooting School during the Second Constitutional Era, it received the support of practical training opportunities. This study examines the establishment and functioning of the Infantry Shooting School and its impact on the transfer from the Ottoman Empire over to the Republic of Türkiye.

KEYWORDS

Military modernization, infantry training, shooting training, shooting school.

Introduction

The invention of firearms and their use in wars was one of the vital developments that fundamentally changed the history of warfare. When developments in production techniques paved the way for the widespread use of firearms, the structure of armies developed in parallel with the use of these weapons.

Having *firepower* was considered an important advantage from the 15th century onwards, however the states entered into a race to increase this power. Thanks to the momentum gained in production, the Ottoman Empire was among the states that could meet the firearms needs of its army. These weapons changed the traditional structure of the Ottoman army based on light cavalry units, and allowed the artillery and infantry classes to come into prominence. The firepower provided by the artillery and rifled infantry was one of the most important factors in the expansion of the Ottoman area of dominance. The strong and war-ready army required to hold onto and manage this area was the most important backbone of the state. A strong army would guarantee the power and dominance of the state, the consequences of having a weakness in the army were directly related to the future of the state. (Westwood, 2005, p. 3-4; Agoston, 2011, p. 283-284)

The military and technological developments that started to occur in Europe in the 18th century began to threaten the Ottoman power on the Western borders. When the Russian threat that

emerged in the East and the disruptions in state administration were combined with territorial losses, the Ottoman army began to experience an increasing loss of power against its Western rivals. The Ottoman government had to take radical measures to prevent the loss of power and to stop moving in a bad direction. Thus, the military innovations that formed the basis of modernization in the Ottoman Empire began to be implemented. The efforts that were initially initiated to improve certain classes, later focused on the establishment of a new army from the reign of Selim III. The need for a disciplined and war-ready army was attempted to be implemented with the new order called the *Nizam-ı Cedîd*. In this order modeled after the French army, it was essential for the infantry to use their rifles effectively. The efforts made to establish regular training and discipline led to an emphasis on drills and order. Although the *Nizam-ı Cedîd* attempt was unsuccessful, it was a critical step in terms of indicating that change was inevitable. The radical changes implemented in the following periods enabled the Ottoman soldiers to be trained with the modern training methods implemented by their Western rivals and to be equipped with similar weaponry. The compulsory military service system, in which an ordinary person was issued a rifle and prepared to defend the homeland, was also an important factor in the implementation of modern military training. The routine procedures, which were updated and followed according to periodic needs, aimed to ensure that the infantry worked in a coordinated manner like cogs in a machine, and thus to increase the combat capability of the Ottoman army. The German Military Mission, which began its duties during the reign of Abdulhamid II, ensured that this goal was reshaped in the vision of the German military system. Thanks to the emphasis put on military training during this period, an institutional basis was created for the Ottoman infantry to be trained with new rifles and new methods. The foundations of practical training, which could not be established during the reign of Abdulhamid II, were also laid with the work that began during the Second Constitutional Era. (BOA, C.HR., 22/1093 21.11.1211[18.05.1797]; A.{DVNSNMH.d., 11/154 20.05.1249[01.08.1834]; C.HR., 176/8756 13.02.1252[30.05.1836]; HR.MKT., 540/97 28.10.1282[16.03.1866]; Y.MTV., 16/34 12.02.1302; Yeşil, 2011, p. 28-31; Yıldız, 2009)

This study examines the establishment, activities and impact of the Infantry Shooting School (*Piyâde Endâht Mektebi* in Ottoman Turkish), which was an important stage in the practical shooting training of the Turkish infantry, on its transition to the Republic as the Infantry Shooting School (*Piyade Atış Okulu* in modern Turkish). The focus of the study is to monitor the changes experienced in military training during Ottoman modernization through the example of practical shooting training. The purpose of the study is to analyze the formation of the modern military training infrastructure in the Ottoman Empire, and the takeover of Ottoman institutions by the Republican government through the example of the Infantry Shooting School. Although general information is provided concerning the classes and weapons that are not included in the job description of this school in order to ensure the integrity of the subject, they are excluded from the study. The issue of institutionalization of firearms training during the Ottoman Empire period is also examined in order to reveal the historical basis of the study. In addition to archives and research, sources from the period were also used to support the bibliography of the study in order to reveal the emphasis placed on the subject by the institutions of the Ottoman and Republican periods.

The transformation of the infantry class in the Ottoman army and the institutionalization of firearms training

In the establishment and development of the Ottoman army, the place of the infantry soldier was secondary to the cavalry. In accordance with the Turkish military tradition, the Ottoman military force, consisting of light cavalry units with high mobility, developed over time with the addition of infantry and other classes.

A governing approach open to the transfer of technology and information enabled the Ottoman army to develop with improvements inspired by its rivals and geographical heritage since its establishment. The development of the army made it essential to update its organizational

structure, and there were periods when the war doctrine was renewed. At the same time, the war tools and equipment used were also diversified. The use of firearms in the Ottoman army from the 15th century onwards made it so that the importance of rifle-wielding infantry gradually increased. In the 16th century, 80% of the Janissaries used rifles, and this rate gradually increased. This unit, which derived its combat capability from an organizational structure that prioritized discipline and training, was composed of the favorite soldiers of the Ottoman Empire, which was a gunpowder empire. However, among the reasons for the loss of power experienced in the Ottoman army, the deterioration of the structure of the Janissary Corps was at the top of the list. The loss of power observed from the 18th century onwards caused the Ottoman army to enter a process of change different from previous times. The weakened Ottoman power, which had been suppressing the West until then, was attributed to the deterioration in the army, and solutions were sought to correct the bad situation. It was thought that thanks to the reforms to be made, the army would regain its former power and the state would increase its resistance on the defensive line it had retreated to. (Agoston, 2006, p. 40-52; Nelson, 2010, p. 5-9; Kolçak, 2023, p. 75-78)

When it was realized that the initial determinations that the old order had to be reestablished in order to return to the old days of glory were not met in practice, it was understood that more comprehensive changes were needed. Starting from the reign of Selim III, the idea that change through temporary solutions was not possible was strengthened, and it was accepted that the order had to be completely changed in order to improve the military order. The *Nizam-ı Cedid* Army, which means new order, was established modeled after the French army. While the soldiers of the new order prepared for war with an emphasis on *order* and *training*, the training done with new rifles during this preparation also brought about the end of the order. The new training method implemented drew the reaction of the traditionalists who were against the change, and this reaction was expressed by putting forward the French methods. One of the key reasons for the rebellion against the *Nizam-ı Cedid* was the necessity to use *bayoneted rifles*¹ as the *heathens* do. The fact that the rebels had even noticed the relationship between rifles and training indicated that the new training methods that were accepted were suitable for the requirements of the time. Because the new methods aimed to ensure that the soldier used his rifle as if it were his own limb, through frequent and regular repetition. (Öz, 2011, p. 43-44; Yeşil, 2011, p. 33-34)

Although the *Nizam-ı Cedid* attempt was unsuccessful, it shed light on the work to be done in the following period, and formed the basis of these works. Hence, thanks to the determination of Mahmud II, the Janissary Corps, which was a persistent obstacle to innovation as the representative of the old order, was abolished and a new army was established. In the *Muallem Asakir-i Mansûre-i Muhammediye* Army, which was based on the principles of *order* and *training*, particular attention was paid to ensure that there was no element that would be a reminder of the old order, the Janissaries. Training was key in the structure established for the Mansûre Army. However, the most fundamental shortcoming of the new army was the lack of educated and qualified officers who could command this army, and ensure that change is established. Egyptian and French officers provided guidance in the training of the Mansûre soldiers, who would receive training similar to the training of the French infantry. The lack of *skilled, competent* and *technically knowledgeable* officers led to the employment of foreign experts in the work carried out, while laying the foundations of new training institutions to train officers with contemporary methods. The establishment of the Imperial Military College, where the modern military education curriculum was adopted, aimed to train educated and qualified Ottoman

¹ [...] When they came to Sheikh al-Islam Effendi and said, "[...] We are being trained like heathens and given uniforms and bayoneted rifles, and today, in the military training of the *Nizam-ı cedid*, it is obvious that they play the drums like heathens, and using soldiers with words like heathens in their training is an analogy, and it is against the holy hadith, and we do not harm a single person's property, honor or grains, and if we are against this order of the Sultan, will we be tyrants?" When Sheikh al-Islam Effendi said, "If you act according to this statement of yours, you are not tyrants," he said, "Give me the holy fatwa, sir," and took the fatwa in their hands. [...] (Beyhan, 2003, p. 130).

officers and to teach modern methods to the soldiers through these officers. (Uyar&Erickson, 2014, p. 273-275; Karadaş, 2016, p. 160; Çelik, 2022, p. 180)

The new practices implemented from the reign of Mahmud II onwards initiated the process of the Ottoman army transforming into a form similar to its Western counterparts. Since every step taken during this process was an innovation, it created an ever-increasing need for education for it to be accepted and established. While the institutional infrastructure of military training was developing, the written sources that would support this structure were also being adapted from the French originals as required by the French methods followed. The number of sources such as regulations, field manuals and instructions, examples of which were rarely seen in previous periods, increased day by day. While Ottoman officers continued their education in higher education institutions that provided modern education, the training of the infantry class, which constituted the main force of the army, was also gradually institutionalized. The field manuals, which were written texts that ensured the institutionalization of education and were widely used in European armies, now explained Ottoman soldiers how to fight, that is, how to use their rifles. The efforts to institutionalize military education during the reign of Mahmud II continued to increase in the following periods. (Hüsrev Mehmed Pasha, 1250[1834/1835], p. 11-12; Ziya Şakir, 1957, p. 16-18; Askerî Kanûnnâmeler, 2007, p. 45-46; Çelik, 2008, p. 89-93; Öz, 2021, p. 50-51)

As new military practices were implemented during the modernization process, a serious effort emerged to learn and teach innovation. Foreign officers who guided military innovations were assigned at every stage, aiming to achieve rapid and effective results in the transfer of knowledge. However, it was of course not possible to manage the entire process. The need for an implementing elite working under the guidance of foreign experts had to be met by Ottoman officers trained in modern military education institutions. Indeed, from the first graduates of the War College onwards, educated Ottoman officers became the natural executors of the modernization movement. One of the most difficult processes for Ottoman officers was the transition to the Compulsory Military Service System. The Conscription Law (*Kur'a Kanunnamesi*), which was updated periodically from 1843 onwards, regulated military service as a civic duty by determining the duration of military service. The new regulation foresaw the recruitment of young men who had previously had no connection with military service and their assignment to defend the homeland. In this form, the new military system made it necessary for ordinary people to be trained in accordance with the requirements of war. Skills in using weaponry, which constitute the basis for combat training, were also prioritized as training subjects. (Heinzelmann, 2009, p. 141-143; Moreau, 2010, p. 14-15)

The recruits who left their villages and joined the barracks would first understand what military service meant and then be trained to gain basic skills, especially how to use weapons. In the Ottoman Empire, where the literacy rate was quite low, this process required a very difficult struggle. While implementing the requirements of the French system, which was taken as a model, was a problem in itself, training villagers as soldiers led to a more painful process. The spread of innovation from Istanbul to the countryside during the Tanzimat Period transformed army centers into educational institutions implementing the modern education system. While the Tanzimat process ensured the spread of new military regulations, the Crimean War was an important test in terms of understanding the results of the work carried out. While French methods were taken as an example and implemented in the modernization of the Ottoman army, the alliance made with France and Britain in the Crimean War revealed that the efforts made were inadequate. The Ottoman army, which had deficiencies in terms of unity of command, coordination and joint operations, also had serious deficiencies in terms of the new war equipment displayed in this war. As the military superiority of the Allies was seen closely, it was understood that the new technology weapons and ammunition they possessed had to be procured. The purchases that began during the Crimean War enabled the Ottoman army to use the first examples of modern firearms. Since the purchases of weapons and ammunition

continued after the war, training for new weapons was also added as a new burden to the training efforts. (Çadırcı, 2008, p. 106-107; Aksan, 2017, p. 339; Ünal, 2008, p. 18-19)

Starting from the Crimean War, modern rifles were being procured and used, and innovations in this field were also being followed. American rifles, which became export products after the American Civil War, made a significant contribution to meeting the Ottoman army's need for modern infantry rifles. The firepower and speed provided by these weapons were also important in terms of understanding the contribution of new technology to war. The new weapons used by Prussia first against Austria and then against France ensured the establishment of the German Empire, while also enabling Ottoman officials to focus on these weapons. German weapons, which entered the inventory with the reign of Abdulhamid II, also became the symbol of a new military system in the hands of the Ottoman soldiers. The military model based on the French method, which was followed until the reign of Abdulhamid II, was attempted to be established through the employment of foreign experts and the training that Ottoman officers received in France and the War College. The difference between the *Kaehler Mission*, which began its duty in 1882, and the foreign experts who came in previous periods was that it would implement a radical model that would be applied throughout the army. Due to the importance the Sultan gave to military education, it was particularly desired that an officer specialized in this field be included in the mission. *Colmar Freiherr von der Goltz*², who later joined the Kaehler Mission, came to Istanbul in 1883 as an officer recommended by the German authorities in the field of military education. Assigned as the Inspector of Military Schools, Goltz was distinguished from other German officers by his unique style and understanding of education. Goltz, who did not look down on others but determined education methods in accordance with Turkish culture, established close relations with Ottoman officers and was effective in establishing the Prussian System in the Ottoman army. Goltz Pasha, who became the head of the Kaehler Mission in 1885, rose to the rank of field marshal in the Ottoman Empire. With the work he carried out during his first 15-year term of office, Goltz Pasha gained a special place in the modernization of the Ottoman army and especially in the reorganization of military education according to contemporary methods. The main reason for this situation was that Pasha followed a realistic and experience-oriented path in officer training. In addition to the changes, he made to the curriculum in accordance with the requirements of the war, Goltz pioneered the publication of publications so that officers could share their experiences with their colleagues. This situation allowed Ottoman officers and especially staff officers to write studies on the intricacies of the military profession and thus the expansion of Ottoman military literature. While Goltz Pasha was closely involved in the training of officers, another member of the mission, *Lois von Kamphövener*³, focused on the organization and training of the infantry class in the German system. Under the guidance of these two German officers, the new structure of the Ottoman infantry began to take shape step by step. The training of the Ottoman infantry, which constituted the main force in the renewed army organization under the guidance of German officers, continued according to the Prussian model. The infantry training manuals, which were prepared in accordance with the French training manuals in the previous periods, were updated in the new period by taking the *German Infantry Training Manuals* as an example. The importance of the instruction in terms of infantry training was that it determined the primary duties of the infantry soldier and small units such as squads, companies, battalions, and that

² Generalfeldmarschall Wilhelm Leopold Colmar Freiherr von der Goltz (1843-1916): German and Ottoman field marshal. He came to Istanbul with the Kaehler Delegation. He worked intensively on officer training. His first assignment lasted 15 years. In addition to his military duties, he also served as an aide-de-camp to the Sultan. After the declaration of the Second Constitutional Era, he was invited back as an advisor. He died in Baghdad, where he was the Commander of the Ottoman 6th Army, on April 19, 1916. For detailed information about Goltz Pasha, see: Kış, S. (2017). *Osmanlı'da Alman Ekolü Von der Goltz Paşa (1883-1895)*. Palet Yayınları.

³ Generalleutnant Lois Karl Adolf von Kamphövener (1843-1927): German General and Ottoman Field Marshal. He served in the Ottoman army for 27 years after his arrival in Istanbul with the Kaehler Delegation. In this respect, he is the German officer who stayed in Istanbul for the longest time. In addition to his military duties, he also served as an aide-de-camp to the Sultan. For detailed information, see: Özyürek, M. (2022). *Louis Von Kamphoevener'in Osmanlı ordusunun modernleştirilmesine yönelik faaliyetleri (1882-1909)*. In *Türk Askerî Eğitim ve Öğretim Tarihi Sempozyumu Bildirileri 16-17 Eylül 2021*. Milli Savunma Üniversitesi Yayınları. (pp. 141-154).

these duties were written texts of the effort to create a natural reflex at the soldier and unit level by repeating them frequently in a way that would ensure coordination with larger units. It was vitally important that the instructions in these texts were repeated and established in regular and frequent trainings in peacetime. Because, if this training was carried out correctly and the deficiencies of the relevant people were completed, it meant that the entire army, starting with soldiers, could carry out its duties without difficulty in wartime. (BOA, Y.MTV., 82/114 28.02.1311[10.09.1893]; Y.MTV., 171/54 13.08.1315[07.01.1898]; Y.MTV., 178/2 17.01.1316[07.06.1898]; Alkan, 2006, p. 157-160; Ortaylı, 1998; Türkmen, 2022)

In addition to the updates made to the general principles of infantry training, changes were also made to the rifles to be used in training and combat. The modern infantry rifles of French, Belgian, British and American origin, which entered the inventory after the Crimean War, began to be replaced with *Mauser* infantry rifles purchased from Germany during the reign of Abdulhamid II. The Mauser rifles used by the German army were famous for their superior technology at the time, and unlike the rifles in the Ottoman army, they were not single-shot but repeating rifles. In this respect, Mauser rifles significantly increased the firepower of the Ottoman infantry. Since the infantry's basic duty in combat was to use their rifles quickly and accurately, the most important factor affecting this ability was the features of the rifle in their hands. The fact that the Ottoman army decided on a single diameter and model instead of using different rifles of various diameters and models was also an important development in terms of standardization. In particular, the fixing of the ammunition diameter to 7.65 mm was an advantageous situation in terms of logistics and support services. The Mauser rifles that began to be purchased in 1887 were distributed to all armies starting from the center. In addition to the Mauser rifles, infantry weapons such as machine guns, pistols and hand grenades were also imported from Germany. (HR.İD., 1147/9 06.01.1887; Y.MTV., 26/79 14.09.1304[06.06.1887]; Y.PRK.ASK., 54/23 27.07.1306[29.03.1889]; Y.MTV., 41/110 15.05.1307[07.01.1890]; Seel, 1981, p. 976-984; Türk, 2012, p. 21-24)

Every new weapon procured for the Ottoman army was also a sign of an intensive training process. Within this framework, studies were initiated for the correct and effective use of Mauser rifles, the main combat weapon of the infantry. As in German infantry manuals and infantry training materials, translations were initially made from German guides and manuals for the use of the new rifles. These sources, which provided detailed information for the soldier to know his weapon, use it as required on the battlefield and preserve it meticulously, were the most fundamental foundations of the theoretical part of infantry training. Studies prepared by Ottoman officers specialized in this field were later added to these publications prepared under the leadership of German officers. The selection, preparation and distribution of the sources to the relevant places were closely monitored by all authorities, especially the Palace. It was aimed to increase the number of publications by encouraging and rewarding Turkish and German officers working in this field. With the increase in the sources used for the information and documents used in the training of the soldier with the new weapons, the foundations of a highly detailed literature in theoretical terms were also laid. The training materials, which were previously translated from French and used, were now being translated from examples in Germany. When translating texts such as the *Field manual* and *Instructions*, particular attention was paid to make changes that were appropriate to the sensitivities of the Turkish soldier - in Goltz Pasha's words, the Turkish method of warfare. The supply of educational materials, which continued for a while with translations, continued with the addition of texts written by Ottoman officers in this field. Thanks to copyrighted and translated publications, written sources that could guide users and instructors on the use, maintenance and preservation of firearms increased considerably during this period. (BOA, İ.AS., 530/22143 28.11.1293[15.12.1876]; Y.MTV., 131/25, 16.05.1313; Y.PRK. ASK., 153/20 08.03.1317[17.07.1889]; BOA, Y.MTV., 53/13, 03.01.1309[09.08.1891]; Y.MTV., 78/14, 02.11.1310[18.05.1893]; Y.MTV., 171/54, 13.08.1315; Y.PRK.ASK., 226/101, 29.12.1322[06.03.1905]; Türkmen, 2022)

Some of the works prepared for the purpose of recognizing firearms during the reign of Abdulhamid II are shown in the table below (Table 1).

Table 1 Some the works published about Ottoman firearms during the reign of Abdulhamid II

Writer	Name	Publication Place	Date
Ahmed Refik ve Bekir Sıdkı	Fenn-i Ešliha	Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne Matba'ası	1300
Mahmud Şevket	Fenn-i Ešliha	Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne Matba'ası	1302
Bronzart Friedrich von Schellendorf	Mavzer Usûlünde Mükerrer Ateşli Tüfenkler (Müt. Hayri)	İstanbul, Matba'a-i Osmanîye	1304
Ahmed Muhtar ve Şevkî	Külliyât-ı Fenn-i Ešliha I,II	Karabet Matba'ası	1306
	Usûl-i Endâht, Kısm-ı Evvel Ešliha-i Hafife (Müt. Osman Hayri)	İstanbul	1308
Mahmud Şevket	Âsâkir-i şâhânenin Piyâde Sınıfına Mahsûs 87 Modeli Mükerrer Ateşli Mavzer Tüfengi	İstanbul, Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne Matba'ası	1888
Mahmud Şevket	Mükerrer Ateşli Tüfenkler	İstanbul, Karabet Matba'ası	1308
Mehmed Lutfi	Ešliha-i Osmânîye	Mühendishâne-i Berrî-i Hûmâyûn Matba'ası	1309
Mahmud Şevket	Küçük Çaplı Mavzer Tüfenkleri	İstanbul, Matba'a-i Orhanîye	1311
Hasan Tahsin	Rehber-i Fenn-i Ešliha	Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne Matba'ası	1313
Mahmud Şevket	Küçük Çaplı Mavzer Tüfenklerine Mahsus Atlas	İstanbul, Matba'a-i Osmanîye	1321
Subhî ve Nâci	Rehber-i Fenn-i Ešliha	Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne Matba'ası	1323

During the reign of Abdulhamid II, the Ottoman army, which transitioned to the Prussian school of thought, also gained an institutional structure in terms of educational infrastructure with the guidance of the *German Reform Board*. Ottoman officers who graduated from the Military college, which is considered one of the most important examples of the modern education system, were ready to transfer the knowledge they gained to the Ottoman soldiers. These officers had a natural zeal to transform military service into a profession that could be pursued through scientific methods. The breakdown of the traditional master-apprentice relationship also paved the way for educated officers to have a say in the administration of the army and the country. However, despite all efforts, it was not possible for the Ottoman army to provide practical training at the unit level. While the Sultan's personal preferences ensured that education rose to a contemporary level, they prevented this theoretical knowledge from being learned in practice. Due to the Sultan's attitude, large units were not allowed to conduct practical training such as maneuvers and drills, and the use of firearms was limited outside of test and school training. The insistence of the German Mission and especially Goltz Pasha on this issue was also fruitless. Although Goltz Pasha made several attempts for practical training of officer and staff officer candidates, these remained as exceptions and could not be generalized. Similar to Goltz's demands and complaints, Kamphövener Pasha also occasionally voiced the deficiencies in the training of infantry soldiers and especially requested that firearms training be carried out practically, but he was unsuccessful. (BOA, MB.İ., 127/11 06.11.1300[08.09.1883]; MB.İ., 127/13 07.11.1300[09.09.1883]; MTV., 46/141 29.04.1308[12.12.1890]; Y.MTV., 51/31 11.11.1308[18.06.1891]; Y.PRK.ASK., 74/58 05.01.1309[21.08.1891]; Kara, 2016, p. 551-564; Manav, 2017, p. 240-260; Ateş, 2022, p. 115-118)

As a staff officer who was keen to share his experiences with his colleagues, Goltz Pasha wrote about these experiences from the early stages of his career. While conveying his impressions of the wars that were critical to the establishment of German unity and sharing his thoughts on the principles of the military profession, he also drew attention to the importance of practical training. The point that Goltz insistently emphasized was that the requirements of war should be taken into consideration in the preparations to be made for the army to prepare for war,

starting with the officers. Pasha's advice was that subjects not directly related to military service should not be included in the training and that untested theoretical information should not be included in the curriculum. He considered it necessary to prepare for war, which was an extraordinary process that challenged all conditions and possibilities, to frequently repeat the learned information with scenarios closest to combat conditions and to make it a reflex. In an observation he made about the pre-Napoleonic period, Goltz complained that German officers had turned the military profession into a kind of philosophy, and emphasized how dangerous the consequences of this situation were. (Goltz, 1328[1910/1911], p. 20-21)

Goltz Pasha stated that his insistence on reinforcing theoretical knowledge with practical training had not found a response in his work for the Ottoman army:

Sultan Hamid had prepared only a great deal of weapons and ammunition. These constituted the minimum requirements of an army and could not organize and supply the forces that the Ottoman government needed. Just as the Sultan had made a mistake in thinking that he would benefit from the first move and initiative in case of need, he had also made a mistake in thinking that he would ensure success in battle by merely giving the men good weapons. The training and education of the soldiers, although they are of great importance in current battles, were not taken into consideration. Maneuvers and combat drills were not performed, and very little was done with blank shooting drills. The men who were not taken out of the barracks could only engage in initial drills. (Goltz Pasha, 1332[1913/1914], p 9)

The lack of practical training that led to the criticism of Goltz and other experts - especially the limited shooting training to be given with firearms - caused the infantry training that was reorganized with a modern understanding to remain at a theoretical level. Although the studies conducted in this field provided a serious literature and a cadre of expert officers, experience and the practical training that led to this were necessary for weapons training to be done properly. The remaining part of firearms training could only be started after the re-declaration of the Constitutional Monarchy. In addition to maneuvers and drills during the Constitutional Monarchy period, the establishment of shooting schools for classes was also among the practices implemented. (G.A.S., 530/22143 28.11.1293[15.12.1876]; Y. MTV., 16/15 12.01.1302[01.11.1884]; Y.MTV., 131/25, 16.05.1313[04.11.1895])

One of the important steps of the practical training activities that were implemented after the dethronement of Abdulhamid II was the Infantry Shooting School, which was opened for the firearms training of the infantry class. This school would have an intensive course program that aimed to provide theoretical and practical training in infantry weapons to infantry officers and then to go to the continent, thus enabling the officers commanding the soldiers to increase their experience in infantry weapons and guide their soldiers.

Establishment of the Infantry Shooting School

During the reign of Abdulhamid II, the Ottoman army was reorganized in accordance with the Prussian school of thought under the guidance of German experts. During this period, a serious educational infrastructure was also created during the transformation of the army in terms of doctrine, organization and equipment.

The military wing of the Union and Progress Party, which was influential in the declaration of the Second Constitutional Era, consisted of officers who had been educated in modern educational institutions and had adopted the Prussian System in particular. Some of these officers, such as Mahmud Şevket Pasha, who was more senior than these officers and also commanded the Action Army, had been in Goltz Pasha's close circle. While Mahmud Şevket Pasha continued his professional career as an officer specializing in firearms, he had worked on the inspection of weapons purchased from Germany and had spent two promotion periods at the Mauser Rifle Factory in Oberndorf. The good relations that the Pasha had established with the Germans, and especially with Goltz Pasha, played an important role in the continuation of German influence

during the Second Constitutional Era. After they came to power, Goltz Pasha's students, following his advice, tried to reconsider Ottoman military education with practical training that would increase experience. Goltz Pasha, who was invited back to Istanbul during this period, frequently expressed his satisfaction with the efforts of the young officers and the implementation of his recommendations. The Second Constitutional Era, when maneuvers and exercises began to be carried out at the army level, was a period in which the practical aspect of military training developed. (BOA, İ.TAL, 63/1, 02.04.1312[03.10.1894]; BEO, 490/3697, 07.04.1312[08.10.1894]; İ.TAL, 284/74, 06.06.1320[10.10.1902]; İ.AS, 89/42, 11.08.1327 [28.08.1909]; Pertev, 1326[1908-1909], p. 2-4; Pertev, 1328[1909-1910], p. 3-5; Yakut, 1998, p. 17; Gencer, 2003, p. 60-62)

The Infantry Shooting School, which was planned as a training center for infantry officers and was expected to provide theoretical and practical training in infantry weapons, was opened approximately one and a half years after the declaration of the Second Constitutional Era. The purpose of establishing the school was to strengthen theoretical military training in practice. In order for Ottoman soldiers equipped with modern infantry weapons to use these weapons correctly and effectively, they had to be familiar with the weapons. Although training activities had been ongoing for years both at the Military College and on the continent to introduce rifles, pistols, machine guns and similar infantry weapons, it was not possible to complete the training process without shooting a weapon. The Sultan's attitude towards the use of weapons at the unit level, limited to ammunition savings and safety measures, planned to be increased starting with officers through the Shooting School. Similar shooting schools to this school established for infantry training were also opened for the artillery class. Both artillery officers and battery personnel would be trained in these schools, known as the Heavy Artillery Shooting School and the Field Artillery Shooting School. (BOA, İ.AS., 90/38, 20.08.1327[06.09.1909]; BEO, 928/36, 02.06.1328[15.08.1912]; MV., 153/18, 10.06.1329[08.06.1911]; Efe, 2021, p. 426-432)

Following the work that began in the days following the deposition of Abdulhamid II, it was decided that the Shooting School would be established in Maltepe. As part of the preparations for the expropriation of suitable land, state-owned lands were transferred to the school and those belonging to individuals were expropriated by the Municipality. A building belonging to the Sultan in Kağıthane was allocated to the Shooting School to be used for organization and other preparations until the construction work was completed. Although there were some setbacks during the expropriation and construction process, the school was opened in the Maltepe district of Istanbul on November 5, 1909, after a preparation phase that could be considered rapid. Although it was moved to its new location in Soğanlık (Kartal) a year later, its known name remained Maltepe Shooting School. Lieutenant colonel von Birn, who was appointed as the director of the school, which would operate under the Infantry Schools Inspectorate in accordance with the regulations, was a German officer who came to Istanbul as a teacher-officer and was an expert in infantry training and the use of firearms. Von Birn, who also had works on shooting training, was brought to the directorate with the aim of both benefiting from his experience and establishing the theoretical infrastructure created in the German System with the practical aspect of the same system. (BOA, MB.İ., 136/77, 20.08.1327[06.09.1909]; İ.AS., 90/9, 03.08.1327 [20.08.1909]; ŞD, 654/31, 26.05.1329[25.05.1911])

Ali Mümtâz, the Chief of the Staff, who translated one of the works of von Birn, based on the work's overlapping with the Expeditional Law (Seferiye Kanunnâmesi), emphasized the importance of the author with the following statement.

[...]Here, I congratulate the author of this small book, which contains all these important points in the training and education of infantry and cavalry from both the point of view of the end and the battle, in a very practical and concise manner, and I conclude my words by reiterating once again the fact that the aim of us Ottoman officers, which is to restore the former glory and honor of the Ottoman flag and the Ottoman army and to see this country always be an instrument of victory, is

possible only by preparing ourselves and our troops in accordance with the necessities of battle, not by occupying ourselves with secondary training and parades. (Fon Birn, n.d., p. 3)

These statements, in which Ali Mümtâz emphasized the importance of Von Birn's work, also reflected the perspective of the period on military education. In another work, Von Birn emphasized that training should be provided to prepare for war, and that the defense of the Ottoman homeland was possible through this, and pointed out the new meanings attributed to the homeland and military service:

In the battles of our time, fire management is primarily entrusted to platoon commanders, but in some cases it is also transferred to the control of the unit commanders themselves. However, unit commanders who acquire sufficient knowledge about ballistics and are able to apply this knowledge in practice can be successful in managing the fire of their own units in a manner appropriate to the conditions of war. My aim in writing this work is to train officers in these essential duties. (Fon Birn, 1326[1908/1909], p. i)

The program of the Infantry Shooting School detailed the training of trainees individually and together so that the infantry class, which would play the most critical role in the defense of the homeland in terms of its current status and war doctrine, could use the weapons it possessed effectively. When determining the staff of the Shooting School, care was taken to ensure that this staff had a structure that was in line with the training objectives. The main duty of the entire command staff, starting from the school director and ending with the company commanders, was to work to ensure that the shooting training was carried out in accordance with the program. The commander, assistant commander, company commanders and officers in the school on temporary duty were primarily responsible for the duties described in the service program. The officers to be accepted to the school as trainees were selected in such a way that one captain from each infantry brigade, one lieutenant from each infantry regiment, one captain from each cavalry brigade and one lieutenant from each cavalry regiment. In addition, if the Ministry of War deemed it necessary, a separate training period could be opened for reserve or reserve officers. Since the training program was based on the recognition of infantry weapons, training on weapons was a priority. Lessons and conferences introducing weapons were conducted by the main staff of the school. Shooting training was given after the weapons were recognized. The Shooting Ranges Command was responsible for the disciplined and safe continuation of shooting training. The duty of this unit was to make preliminary preparations for proper shooting, to complete the physical requirements of the shooting areas and to mark the ranges in accordance with the shooting procedures taught to the shooters. The most important issue to be considered in the ranges was to take the necessary safety precautions correctly in order not to cause any accidents. (Piyâde Endâht Mektebi Hidmet Programı, 1327[1909/1910], p. 5-6; Efe, 2021, p. 430-431)

Since the basis of the training provided at the Shooting School was shooting, the school was based on two courses. In both of these shooting types, called *training shooting* and *combat shooting*, weapons were fired. Training shooting taught the use of infantry weapons such as rifles, machine guns and pistols. In addition to shooting with Ottoman squad weapons, lessons were also conducted with these weapons in order to get to know the weapons used in other armies. Combat shooting, on the other hand, aimed to enable the use of the weapons in question under combat conditions and to ensure the coordination of the fire carried out with trainings given at the individual, squad, team and company levels. Another difference between the two shooting trainings was that combat shooting was carried out according to combat scenarios. In addition to the shooting trainings carried out with rifles, attaching bayonets to rifles and neutralizing the enemy with bayonets were also among the trainings given to the soldiers. Unlike soldiers, pistol shooting training was also included in the program for officers and non-commissioned officers. Preparation, safety and results were three important points to be considered in the trainings carried out. The preparation phase was the preparation of targets and their placement, making the terrain suitable for the scenario if any, and determining the

personnel on duty. Since real bullets were used in the training, it was very important to take safety precautions. Since the loaded guns were in the hands of the soldiers, officers and non-commissioned officers were responsible for taking the necessary precautions in order to prevent any accidents. Due to the importance given to shooting safety, doctors from the Medical College gave training conferences for the first intervention in case of minor or major accidents that might occur in the trainings. The last and most important issue, the result, meant keeping records of the hit rates in the shots and the records of these rates between the personnel and the unit. Shooting records and net lists were the books where the records in question were kept. These records not only ensured that the success of the shooting training was monitored but also were necessary records for repeating the shooting training of the unsuccessful soldiers and units. The duty of repeating the training of the unsuccessful trainees, who were called bad marksmen, was given to each officer at each level, from the assistant of the school commander to the company commanders. (Piyâde Endâht Mektebi Hidmet Programı, 1327[1909/1910], p. 12; Fon Birn, 1326[1908/1909], p. 3-4; Mehmed Bedî'i, 1328[1910/1911], p. 3-4)

The school curriculum also included routine training according to the duties undertaken by the infantry in war and peace. Of these trainings, which were listed in detail in the Turkish and German Infantry Field Manuals, the trainings that were essential for shooting training were those that provided conditioning and mastery of the terrain. For this reason, gymnastic movements and similar physical training methods were included in the training program to prepare the body for training. In order to ensure mastery of the terrain, training was given, primarily in recognizing the terrain, as well as in the construction of fortifications and trenches, and also in the preparation of the trenches used by the hunter soldier. Condition and mastery of the terrain were really important for the infantry who had to reach their target on foot. When the obstacles arising from the terrain conditions were added to the physical difficulties encountered during long marches, it was only possible for the soldier's body to get used to these difficulties through training. (Piyâde Endâht Mektebi Hidmet Programı, 1327[1909/1910], p. 13)

Although the staff responsible for the training carried out in accordance with the program was renewed from time to time, no change was made in the purpose of the school's establishment and program. Since it was an unchanging policy for the Ottoman administration to closely follow the changes in the military field, developments concerning the Shooting School were also closely monitored. Sending personnel to respective countries to learn about new weapons and procedures was a preferred method. The most interesting example of this situation was the use of machine guns, which were now accepted as infantry weapons in European armies, in the Ottoman army as infantry weapons. The fact that personnel specialized in this field were sent to familiarize themselves with the new machine guns used in Germany and Austria and that training on these weapons began at the Shooting School later indicated that the school was working in accordance with its founding purpose. Mehmed Arif Bey⁴, one of the prominent names in the Ottoman army in the use of machine guns, was assigned to the Shooting School to share his training and experience in this field with his colleagues. Mehmed Arif Bey later published his knowledge of the use of machine guns as infantry weapons and his experiences on this subject, especially during the Balkan War. (BEO, 3778/283334, 05.07.1328[13.07.1910]; HR.TH, 374/83, 11.04.1909; HR.SFR.3., 621/25, 18.07.1910; HR.SFR.1., 157/98, 28.12.1910; Ömer Fevzi, 1326[1908/1909]; Mehmed Arif, 1327[1909/1910]; Mehmed Arif 1329[1911], p. 5-6; Taşkaya, 2016; Bayındır, 2023)

The Infantry Shooting School, with its staff and internal operations being rearranged from time to time, provided service with an intensive program until 1914. With the beginning of World War I, the school began to train Infantry Reserve Officers. This was a precaution to meet the potential need for officers during the war. Although each class had its own technical requirements, those with higher education and police officers were the infantry class' preferences for reserve

⁴ Colonel Mehmet Arif Bey, Turkish soldier. Also known as Ayıcı Arif. For detailed information about Mehmet Arif Bey, see: Eroğlu, N. (2014). *Ayıcı Ârif Atatürk'ün okul ve silah arkadaşı Miralay Mehmed Ârif Bey hayatı konuşmaları ve eseri*. Yeditepe Yayınevi.

officers. The school, which continued to train reserve officers during the war, suspended education due to the occupation that followed the signing of the armistice. (BOA, İ.HB., 115/7 11.06.1330[28.05.1912]; İhtiyât Zâbitânı Kanunu, 1329[1911], p. 1-12; İhtiyât Zâbiti Namzetlerine Mahsûs Ta'lîmâtname, 1332[1913/1914], p. 2-22; Beşikçi, 2013, p. 58-61)

Transferring the Infantry Shooting (Endâht) School to the Republic, and the establishment of the Infantry Shooting School

The outbreak of World War I marked the beginning of a difficult period of struggle for the Ottoman Empire. While the political and social tension caused by the defeat in the Balkan Wars had not yet subsided, being on the brink of a new and all-out war required new measures.

Although different possibilities were considered, the point reached in Turkish-German relations gave birth to the Ottoman-German Alliance in World War I. All of the Ottoman armed forces participating in the war were organized according to German military principles, and with the arrival of the Sanders Mission, which began its duty in 1913, German officers assumed duties at the level of army commander. Throughout the war, and especially since 1915, due to the unification of the command in the German General Staff, German influence continued to increase on all fronts and in Ottoman units. (Semiz&Akdağ, 2011; Uyar, 2019, p. 28-32; Alkan, 2020, p. 845-847)

During the Balkan Wars, the Infantry Shooting School, which also served for purposes other than accommodation of immigrants and wounded, was used as a *Reserve Officer Training Ground* from 1914. The school, which was used for services other than its primary duties throughout the war, was remembered for the contact established with Ankara during the Armistice Period. The activities of Infantry Major Yenibahçeli Şükrü Bey, who was the director of the Infantry Shooting School, were the most important reason for this situation. Şükrü Bey was an important part of the secret activities carried out during the Armistice Period for the transfer of personnel, materials and intelligence from Istanbul to Anatolia. Şükrü Bey and the officers in his staff were especially tasked with organizing the transitions from the Üsküdar-Adapazarı line to Anatolia. Since shooting and similar military training activities could not be carried out outside of the secret activities of the command echelon, the Shooting School remained idle during the Armistice Period. (ATASE, BH, 196/32/11, 26.11.1912; BH, 353/2/14, 15.10.1912; BH, 49/4/31, 18.12.1912; BH, 262/304/26, 09.06.1913; ATASE, İSH, 29/0/69; 27.07.1335; İSH, 58/0/62, 14.02.1336; ATASE, ATA ZB, 29/0/83, 03.04.1920; ATA ZB, 29/0/93, 06.04.1920; ATA ZB, 29/0/94; 07.04.1920; ATA ZB, 29/0/136, 29.04.1920; BCA, 11/39/12, 28.05.1930; BCA, 19/30/3, 16.05.1931; BCA, 38/59/5, 20.08.1933)

When the War of Independence ended and the Republic of Türkiye was founded, a new organization was started based on the military legacy of the Ottoman Empire. The staff that continued to fight against enemy occupation had emerged from the approximately 10-year-long war with serious experience and knowledge. The high command level of the Turkish Armed Forces, led by Atatürk, agreed to use this experience to reorganize the Turkish army in line with contemporary methods. This agreement also led to a review of military education. The ongoing work in the Prussian System continued with the relocation of some military facilities and institutions to the Ankara area. The Infantry Shooting (Endâht) School, which was moved to the Gülsuyu district in 1919, was among the educational institutions affected by the change. The school, which resumed its activities on October 6, 1923, continued to provide shooting courses for infantry officers, taking into account their World War I experience. With the arrangements made in the program, practical training in new weapons and equipment continued. Since German officers were reemployed during this process, the Shooting (Endâht) School also included German officers in its staff. The name of the school was changed to Infantry Shooting School in 1928, and it was decided to move it to Çankırı in 1941. (Ateş, 2024, p.40-41; Kara Kuvvetleri Komutanlığı, t.y.)

After agreeing on transferring the school, construction of the range and other buildings in Çankırı began. After the transfer, which was completed in seven stages on May 9, 1941, the school began education on May 10, 1941. After this date, construction and expropriation work continued to complete the school's deficiencies. In his statements to the relevant parties and the public on the occasion of the openings, Staff Brigadier Ziya Kaya, who was in command of the school, stated that the historical mission of the school would continue in Çankırı, while also pointing out the school's contributions to Çankırı. Initially, the school provided only shooting training for infantry officers, and its expansion to provide services to non-commissioned officers and personnel of other classes revitalized social and economic life in Çankırı. In addition, military units in the vicinity began to benefit from the facilities of the Infantry Shooting School. (BCA, 95/63/1, 15.07.1941; 103/80/11, 26.10.1943; 104/4/14, 21.12.1943; 110/24/2, 28.03.1946, Ateş, 2024, p. 39)

The Shooting School, which continued its routine activities during World War II, was updated in terms of curriculum and equipment in accordance with the new situation that emerged after the war. The close relationship established between Türkiye and the USA and the start of American aid to Türkiye were important reasons for this situation. Since the change that started in the Turkish army with the inauguration of the *Joint American Military Mission for Aid to Türkiye* also affected the Shooting School, educational activities in line with World War II experiences and the American system were initiated. The activities of the school were closely followed by the American Military Mission and the progress was monitored by visiting from time to time. The capabilities of the school were also inspected by the government and military authorities on various occasions. President İsmet İnönü expressed his satisfaction during the highest level visit he made, and the same satisfaction was expressed by President Celal Bayar in the following period. The Shooting School, where foreign trainees also received training from time to time, became one of the important training centers of the Turkish Armed Forces in time. The satisfaction with the school's work continued to be frequently expressed by Turkish and foreign visitors at graduation ceremonies and organized programs. (DİB, 8226/53616/17, 02.06.1941; Celep, 2020, p. 3)

After moving to Çankırı, the Infantry Shooting School, whose curriculum was enriched and whose scope expanded, entered a new era in 1946 when it was renamed the Infantry School. From this date on, the Infantry School, which became a classroom school, continued its activities in Çankırı until 1966. In 1966, the school was moved to Tuzla and housed in the facilities that are still in use today. In addition to its main area of activity in Çankırı between 1941 and 1966, the school was also used for various courses and trainings. Among the training activities that expanded considerably after it became an Infantry School, the Guerrilla Course, which was carried out under the supervision of American officers, was the most well-known. A Guerrilla Section was opened within the Infantry School, which was initiated as part of Türkiye's preparations against the Soviet threat. Turkish officers who attended the first course, which opened between June 1, 1949 and October 30, 1949, received guerrilla training under the command of American Lieutenant Colonel Francois d'Eliscu. The Allies' expectations from Türkiye were to lure the enemy into mountainous terrain within the country in anticipation of a Soviet attack from the East and to provide the ability to wear them down and slow them down with guerrilla/commando tactics. As can be seen in the Guerrilla Course example, the activities of the Infantry School were rearranged according to the conditions of the Cold War. The guidance of American experts in this area continued for many years. (Çifçi, 2022, p. 383-406; Ateş, 2024, p. 47,104)

After the Infantry Shooting School moved to Çankırı, the effects of war and the threat of imminent war were felt in the training it provided. The experiences of World War I, which were transferred from the Infantry Shooting (Endâht) School, were continued in education and training by adding the experiences of World War II and the arrangements for the precautions required by the Cold War. The important contribution of the Infantry Shooting School to the

Turkish Army was the learning of new technology, weapons and ammunition, and the lessons learned from the wars based on these experiences.

Conclusion

Training the army for the requirements of modern warfare has been an intensive process since the last century of the Ottoman Empire. This process, which began with learning new technologies and methods used by rival armies, also brought with it different elements of training.

The transformation that the Ottoman army went through since the reign of Mahmud II was based on learning from the West and implementing innovations. Order and training were the two main principles of military modernization and were the main targets in the following periods. The alliance with France and Britain in the Crimean War enabled the Ottoman administration to become closely acquainted with the principles and physical elements of modern warfare. With this war, emphasis was placed on purchasing new weapons for the modernization of the army, while the application of French military methods continued. Modern warfare, which increased the importance of the infantry, required that infantry training be continued in accordance with this importance. Within the scope of the modernization efforts that continued until the reign of Abdulhamid II, French methods were taken as the basis for the training of the infantry class, which constituted the main strength of the army. The closeness that developed with Germany during this period and, of course, the victories that Germany won against France ensured that the Prussian System was taken as a model for the Ottoman army. Under the guidance of the military delegation that arrived in 1882 and thanks to the works carried out much more intensively than in previous periods, the Ottoman army was reorganized according to German military methods. While these works were ongoing, German infantry rifles were also imported and the modern infantry rifles in the Ottoman inventory were diversified. When German rifles were accepted as staff weapons, the infantry's weapons training continued with these weapons.

During the reign of Abdulhamid II, while modern military education gained a serious theoretical infrastructure, the desired level of practical training at the unit level could not be reached. Despite all the insistence of Goltz Pasha, who was the head of the modernization work in military educational institutions and the German Military Council, and other German officers, practical training could not be started. The Sultan's concern about weapons training at the unit level was the most important reason for this situation. Shooting training, which had been lacking since the Second Constitutional Era, was able to be started. The Infantry Shooting (Endaht) School was opened in 1909 as a pioneering training center for practical firearms training of the infantry class. While shooting training was given to infantry officers who would command the Ottoman infantry at this center, combat training of the infantry was also continued. The Shooting School, which followed an intensive training program until World War I, began to be used as the Reserve Officer School with the outbreak of war in 1914. The school, which remained idle during the Armistice Period, was among the institutions transferred to the Republic of Türkiye after the War of Independence was won. Returning to its original form from the early years of the Republic, Shooting (Endâht) School was renamed the Infantry Shooting School in 1928. This school, where shooting courses were given to infantry officers, was moved to Çankırı in 1941. The Shooting School, where shooting training was continued until 1946, was expanded in scope and transformed into an Infantry School on this date.

The Infantry Shooting School, which was an important turning point in the training of the Turkish army's infantry class, was an important center in terms of increasing weapon knowledge and shooting skills during the Ottoman and Republican periods. It especially contributed to the fact that infantry officers were able to get to know the weapons closely and guide the soldiers they would command in using these weapons. The Infantry Shooting School, which was a product of the modernization efforts initiated in the Ottoman Empire, continued to provide service after

being reorganized in accordance with the policies of the Republican period. This center, which provided shooting courses for Turkish officers, also formed the basis of the Infantry School, the most important class school of the Turkish Armed Forces.

The Infantry Shooting School, where the historical course of the military heritage from the Empire to the Republic is clearly traced, has also become one of the important examples of the principle of continuity in the Turkish army. The change from the Infantry Shooting (Endâht) School to the Infantry Shooting School and finally to the Infantry School - also when considered in terms of the ability to adapt to new conditions and acceptances - constitutes a starting point from which the changes that will occur in the future can be evaluated and predicted.

Author contribution rates

1st Author: 100% contributed to the study.

Conflict of interest declaration

Our article titled "From the Ottoman Empire to the Republic of Türkiye, the Infantry Shooting School and applied shooting training of the Turkish Infantry" has no financial conflict of interest with any institution, organization or person. There is also no conflict of interest between the authors.

References

Archive Documents

Presidential State Archives of the Republic of Türkiye

The Ottoman Archives of the Prime Ministry (BOA)

Bâb-ı Asâfî Mühimme Defterleri (A. {DVNSNMH.d.}, 11/154 20.05.1249 (01.08.1834)

Bâb-ı Âlî Evrak Odası (BEO), 490/3697, 07.04.1312 (08.10.1894); 3778/283334, 05.07.1328(13.07.1910); 928/36, 02.06.1328 (15.08.1912).

Cevdet Askerîye (C.AS.), 1064/46860 23.01.1268 (18.11.1851); 530/22143 28.11.1293 (15.12.1876).

Cevdet Haricîye (C.HR.), 22/1093 21.11.1211 (18.05.1797); C.HR., 176/8756 13.02.1252 (30.05.1836).

Haricîye Nezâreti İdâre (HR.İD.), 1147/9 06.01.1887.

Haricîye Nezâreti Mektubî Kalemî (HR.MKT.), 540/97 28.10.1282 (16.03.1866).

Haricîye Nezâreti Petersburg Sefâreti (HR.SFR.1.), 157/98, 28.12.1910.

Haricîye Nezâreti Londra Sefâreti (HR.SFR.3.), 621/25, 18.07.1910.

Haricîye Nezâreti Tahrîrât (HR.TH.), 374/83, 11.04.1909.

İrâde Askerî (İ.AS.), 89/42, 11.08.1327 (28.08.1909); 90/9, 03.08.1327 (20.08.1909); 90/38, 20.08.1327 (06.09.1909).

İrâde Harbîye (İ.HB.), 115/7 11.06.1330 (28.05.1912).

İrâde Taltîfât (İ.TAL.), 63/1, 02.04.1312 (03.10.1894); 284/74, 06.06.1320 (10.10.1902).

Mâbeyn-i Hümâyûn Evrâkı İrâdeleri (MB.İ.), 127/11 06.11.1300 (08.09.1883);127/13 07.11.1300 (09.09.1883); 136/77, 20.08.1327 (06.09.1909).

Meclîs-i Vükelâ Mazbataları (MV.), 153/18, 10.06.1329 (08.06.1911).

Şurâ-yı Devlet (ŞD.), 654/31, 26.05.1329 (25.05.1911).

Yıldız Mütenevî Marûzât (Y.MTV.), 16/15 12.01.1302 (01.11.1884); 26/79 14.09.1304 (06.06.1887); 41/110 15.05.1307 (07.01.1890); 46/141 29.04.1308 (12.12.1890); 51/31 11.11.1308 (18.06.1891); A, 03.01.1309 (09.08.1891); 78/14, 02.11.1310 (18.05.1893); 82/114 28.02.1311 (10.09.1893);131/25, 16.05.1313(04.11.1895);171/54 13.08.1315 (07.01.1898);178/2 17.01.1316 (07.06.1898).

Yıldız Parâkende Askerî (Y.PRK.ASK.), 54/23 27.07.1306 (29.03.1889); 74/58 05.01.1309 (21.08.1891);153/20 08.03.1317 (17.07.1889); 226/101, 29.12.1322 (06.03.1905).

The Republic Archives of Prime Ministry (BCA)

11/39/12, 28.05.1930; 19/30/3, 16.05.1931; 38/59/5, 20.08.1933; 95/63/1, 15.07.1941; 103/80/11, 26.10.1943; 104/4/14, 21.12.1943; 110/24/2, 28.03.1946.

Archives of the General Staff Military History and Strategy Department (ATASE)

Birinci Dünya Harbi (BH)

196/32/11, 26.11.1912; 353/2/14, 15.10.1912; 49/4/31, 18.12.1912; 262/304/26, 09.06.1913.

İstiklâl Harbi (İSH)

29/0/69; 27.07.1335; 58/0/62, 14.02.1336.

Atatürk Koleksiyonu (ATA ZB)

29/0/83, 03.04.1920; 29/0/93, 06.04.1920; 29/0/94; 07.04.1920; 29/0/136, 29.04.1920.

Archives of the Ministry of Foreign Affairs (DİB)

8226/53616/17, 02.06.1941.

Untranscribed Publications

Hüsrev Mehmed Pasha (1250 [1834-1835]). *Ta'lim-i asâkîr-i piyâdegân ma'a topçuyân*. Jak Kayol ve Henri Kayol Litografya Matba'ası.

General Frayher Fon Der Goltz (1328[1910-1911]). *İlîm ve askerlik*. (Ahmed Refîk, Trans.). Kitaphâne-i İslâm ve Askerî.

Fon der Golç Paşa (1332[1913-1914]). *Genç Türkiye'nin hezîmeti ve imkân-ı i'tilâsı*. (H. Cevdet, Trans.). Cemiyet Kitaphânesi-Kader Matba'ası.

Fon Birn (t.y.). *Piyâde ve Süvârinin Muhârebedeki Hidemât ve Vezâifi*. (Ali Mümtâz, Trans.). Otto Keil.

Fon Birn (1326[1908-1909]). *Piyâde ve süvâri bölüğünün muhârebe endâhtında ta'lim ve terbiyesi*. (Hamdi Mustafa, Trans.). Otto Keil-Mekteb-i Harbiye-i Şahâne Matba'ası.

Mehmed Bedî'i (1328[1910-1911]). *Muaddel Endâht Nizamnâmesine Nazaran Bir Piyâde ve Süvâri Bölüğünde Ders Endâhtının Sûret-i İcrâsı*. Mekteb-i Harbiye-i Şahâne Matba'ası.

Pertev (1326[1908-1909]). *1325 senesi sonbaharında icrâ edilmiş olan İkinci Ordu manevraları*. Ahmed İhsân ve Şürekâsı Matba'a-i Millet-i Osmanî Şirketi, İstanbul.

Pertev (1328[1910-1911]). *1326 Sene-i Rumîsinde Birinci ve İkinci Ordu-yu Hümâyunlar arasında icrâ edilen sonbahar manevrası*. Matbâ-i Hayrîye ve Şürekâsı.

Piyade Endâht Mektebi hizmet programı. (1327[1909-1910]). Matba'a-i Askerîye.

Piyâdeye mahsûs süngü veya kasaturalı tüfenkle mübâreze ta'limnâmesi. Matba'a-i Askerîye.

Ömer Fevzi (1326[1908-1909]). *Avusturya-Macaristan Endâht Mektebinde gördüklerim*. Harbiye Matba'ası.

Mehmed Arif (1327[1909-1910]). *Makineli tüfenkler*. Kitabhâne-i İslâm ve Askerî.

Mehmed Arif (1329[1911]). *Balkan Harbinde makineli tüfenkler*. y.y.

İhtiyât Zâbitânı Kanunu. (1329[1911]). Matba'a-i Askerîye.

İhtiyât Zâbiti Namzetlerine mahsûs ta'limnâme. (1332[1913-1914]). Matba'a-i Askerîye.

Research and Reviews

Agoston, G. (2016). *Barut, top ve tüfek Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri gücü ve silah teknolojisi*. (T. Akad, Trans.). Kitap Yayınevi.

Agoston, G. (2011). Military transformation in the Ottoman Empire and Russia 1500-1800. *Kritika Explorations in Russian and Eurasian History*, 12(2), 281-319.

Aksan, V. H. (2017). Osmanlı bağlamında savaşçı nüfusların seferberliği 1750-1850. Ed. Zürcher, E.J. (Ed.), (D. Şendil, Trans.), *Askerlik "iş" askerî işgücünün karşılaştırmalı tarihi 1500-200 içinde* (s. 321-340). İletişim Yayınları.

Alkan, N. (2006). II. Abdülhamid devrinde istihdam edilen ilk Alman askerî heyetinin komutanı Otto Von Kaehler ve her iki tarafın beklentileri. *Tarih Dergisi*, 2006, 43, 135-166.

Alkan, R (2020) "Alman Belgeleri Işığında Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Donanmasındaki Faaliyetleri", *CTAD*, 34, 839-861.

Alkan, R. (2024). *Türk ordusunda son Alman General Hilmar von Mittelberger*. Timaş Yayınları.

- Ateş, B. (2022). Türk ordusu kurmaylık eğitimi. *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 103-128. <https://doi.org/10.52792/tws.1132474>
- Ateş, O. (2024). *Çankırı askerî tarihi (1837-1997)*. Gazi Kitabevi.
- Bayındır, A. (2023). *Osmanlı piyade eğitiminde atış talimleri*. Paradigma Akademi Yayınları.
- Beşikçi, M. (2013). İhtiyat zâbitinden yedek subaya: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e bir zorunlu askerlik katagorisi olarak yedek subaylık ve yedek subaylar, 1891-1930. *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, 13, 45-89.
- Beyhan, M.A. (Yay.Haz.). (2003). *Câbî tarihi (Tarih-i Sultan Selim-i Salis ve Mahmud-ı Sani) tahlil ve tercümeli metin I*. Türk Tarih Kurumu.
- Celep, B. (2020). *Türkiye'ye Amerikan Askerî Yardım Kurulu (Jammat) ve Türkiye'deki faaliyetleri*. Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı.
- Çelik, Y. (2008). Asâkir-i Mansure Ordusu'nda talim sisteminin değişmesi ve Avrupalı uzmanların rolü (1826-1839). *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 19, 87-118.
- Çelik, Y. (2022). *Râmi Kışlası II. Mahmud devrinde aydın-despotik modernleşmenin karargâhı*. Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Çifçi, E. (2022). Cumhuriyet Dönemi'nde modern komando eğitiminin başlaması ve Amerikalı Yarbay Francois D'eliscu'nun Türkiye'deki faaliyetleri (1949-1953). *SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 32(2), 383-406.
- Efe, İ. (2021). II. Meşrutiyet döneminde askeri mekteplerde ıslah ve yapılandırma çalışmaları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 423-438.
- Eroğlu, K. (2014). *Ayıcı Ârif Atatürk'ün okul ve silah arkadaşı Miralay Mehmed Ârif Bey hayatı konuşmaları ve eseri*. Yeditepe Yayınevi.
- Gencer, M. (2003). *Jöntürk modernizmi ve "Alman ruhu" 1908-1918 Türk-Alman ilişkileri ve eğitim*. İletişim Yayınları.
- Heinzelmann, T. (2009). *Cihaddan vatan savunmasına Osmanlı İmparatorluğu'nda genel askerlik yükümlülüğü 1826-1856*. (T. Noyan, Trans.). Kitap Yayınevi.
- Kara, H. (2016). Sultan II. Abdülhamid Devri Osmanlı Harp Okulunda modernleşme: Modernist-gelenekçi subaylar arasındaki çekişme üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 11(21), 551-564.
- Karadaş, Y. (2016). *Osmanlı ordusunda modernizasyon ve demodernizasyon 1826-1918*. Doğu Kitabevi.
- Kış, S. (2017). *Osmanlı'da Alman ekolü Von der Goltz Paşa (1883-1895)*. Palet Yayınları.
- Kolçak, Ö. (2023). *Ok, tüfek ve at 16. yüzyıl Osmanlı askerî devrimi*. Türk Tarih Kurumu.
- Manav, N. (2017). II. Meşrutiyet'te Abdülhamid Dönemi kadrolarının tasfiyesi ve Tekaüd Sandıkları. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 240-260.
- Moreau, O. (2010). *Reformlar çağında Osmanlı İmparatorluğu askerî "Yeni Düzen" in insanları ve fikirleri 1826-1914*. (I. Ergüden, Trans.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Nelson, C. R. (2010). *The manufacture and transportation of gunpowder in the Ottoman Empire: 1400-1800* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Utah.
- Ortaylı, İ. (1998). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman nüfuzu*. İletişim Yayınları.
- Öz, M. (2011). *Kanun-ı Kadimin peşinde Osmanlı'da çözülme ve gelenekçi yorumcuları*. (9. Bs). Dergah Yayınları.
- Öz, N. (2021). *Yenileşme dönemi Osmanlı ordusunda talimnameler 1826-1914* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Özyürek, M. (2022) Louis Von Kamphoeven'in Osmanlı ordusunun modernleştirilmesine yönelik faaliyetleri (1882-1909). *Türk Askerî Eğitim ve Öğretim Tarihi Sempozyumu Bildirileri 16-17 Eylül 2021* içinde, Milli Savunma Üniversitesi Yayınları. (s. 141-154).
- Seel, W. (1981). Mauser-gewehre unter dem Halbmond Türken Mauser. *Deutsche Waffenzournal*, 10(1), 976-984.
- Semiz, Y. & Akdağ, Ö. (2011). *Yenibahçeli Sükrü Bey'in hatıraları*. Çizgi Kitabevi.
- Taşkaya, R. (2016). *Osmanlı Ordusu'nda makinalı tüfek kullanımına geçiş (1908-1918)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Üniversitesi.

- Türk, F. (2012). *Türkiye ile Almanya arasındaki silah ticareti (1871-1914) Krupp Firması, Mauser Tüfek Fabrikası, Alman silah ve cephane fabrikaları*. IQ Yayınları.
- Türkmen, Z. (2022). Sultan II. Abdülhamid devri Osmanlı askerî eğitim-öğretiminde Alman müşavirlerin etkileri. *Türk Askerî Eğitim ve Öğretim Tarihi Sempozyumu Bildirileri 16-17 Eylül 2021* içinde, Milli Savunma Üniversitesi Yayınları. (s.111-140).
- Uyar, M. & Erickson, E. J. (2014). *Osmanlı askerî tarihi*. İş Bankası Kültür Yayınları.
- Uyar, M. (2019). "Sanders Askerî Yardım Misyonu (1913-1918). *CTAD*, 30, 29-84.
- Ünal, U. (2008). *Sultan Abdülaziz devri Osmanlı Kara Ordusu (1861-1876)*. Genelkurmay ATASE Yayınları.
- Westwood, D. (2005). *Rifles an illustrated history of their impact*. ABC Clio.
- Yakut, K. (1998). *Mahmud Şevket Paşa ve dönemi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.
- Yaramış, A. & Güneş, M. (Yay.Haz.). (2007). *Askerî Kânûnnâmeler (1826-1827)*. Asil Yayıncılık, Ankara 2007.
- Yeşil, F. (2011). Nizâm-ı Cedîd Ordusu'nda tâlim ve terbiye (1790-1807). *Tarih Dergisi*, 52, 27-85.
- Yıldız, G. (2009). Neferin adı yok zorunlu askerliğe geçiş sürecinde Osmanlı Devleti'nde Siyaset, Ordu ve Toplum (1826-1839). Kitabevi.
- Ziya Şakir (1957). *Tanzimat Devrinden sonra Osmanlı Nizam Ordusu tarihi*. Çeltüt Matbaası.

Online Sources

- Kara Kuvvetleri Komutanlığı, (t.y). Sınıf okulu ve eğitim merkezi komutanlıkları. Piyade Okulu Komutanlığı. Erişim tarihi 25.07.2024. <https://www.kkk.tsk.tr/kkksablonmaster/header/kurumsal/sinifokullari.aspx#:~:text=Piyade%20Okulu%2C%205%20Kas%C4%B1m%201909.Yedek%20Subay%20Tali%C3%A2h%C4%B1%20olarak%20kullan%C4%B1m%C4%B1%C5%9F%C4%B1r>.

Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Piyâde Endâht Mektebi ve Türk piyadesinin uygulamalı atış eğitimi

Ali Serdar Mete¹

¹Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

ÖZET

Osmanlı ordusunun geçirdiği değişim 18. yüzyıldan itibaren Batı'nın örnek alındığı bir modernizasyon sürecini doğurdu. Bu süreçte ordunun yeniden yapılanması için yürütülen çalışmalar Osmanlı piyadesinin eğitiminde modern usullerin kullanılmasını zorunlu kıldı. Tüfekli piyadenin muharebedeki katkısının artmış olması, ateşli silah eğitiminin önemini de artırmıştı. Modern ateşli silahlarla donatılan Osmanlı piyadesinin bu silahları doğru ve etkili bir şekilde kullanabilmesi için düzenli ve sık tekrarlanan talimler uygulanmaya başlandı. II. Mahmud döneminden itibaren nizam ve talim esasına göre sürdürülen eğitim çalışmaları II. Abdülhamid döneminde Prusya Ekolü kabul edilene kadar Fransız usullerine göre sürdürüldü. Alman etkisinin ordunun tamamında hissedildiği II. Abdülhamid döneminde piyade eğitimi Almanya'dan uyarlanan usullere göre güncellendi. Piyade tüfeklerinin de Alman Mauser tüfekleriyle değiştirildiği bu dönemde, Osmanlı piyadesinin muharebe eğitimleri tamamen Alman usullerine göre yapılır oldu. II. Abdülhamid dönemdi ciddi bir teorik altyapıya kavuşan piyade eğitimi, II. Meşrutiyet döneminde Piyâde Endâht Mektebi'nin açılması sayesinde uygulamalı eğitim imkanıyla desteklendi. Bu çalışmada Piyâde Endâht Mektebi'nin kuruluşu, işleyişi ve Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne devrindeki etkisi incelendi.

ANAHTAR KELİMELER

Askerî modernleşme, piyade eğitimi, atış eğitimi, atış okulu

Giriş

Ateşli silahların icadı ve savaşlarda kullanılmaya başlanması savaş tarihini temelinden değiştiren hayati gelişmelerden biri oldu. Üretim tekniklerindeki gelişmeler ateşli silahların yaygın olarak kullanılmasının önünü açınca orduların yapısı da bu silahların kullanımına paralel şekilde gelişti.

Ateş gücüne sahip olmak 15. yüzyıldan itibaren önemli bir avantaj sayılırken bu gücü artırmak da devletler arasında bir yarışa dönüştü. Üretimde yakalanan ivme sayesinde Osmanlı İmparatorluğu ordusunun ateşli silah ihtiyacını karşılayabilen devletler arasındaydı. Osmanlı ordusunun hafif süvari birliklerine dayanan geleneksel yapısını da değiştiren bu silahlar topçu ve piyade sınıflarının ön plana çıkmasını sağladı. Topçunun ve tüfekli piyadenin sağladığı ateş gücü Osmanlı hakimiyet alanının genişlemesinde en önemli etkenlerden biri oldu. Bu alanı elde tutmak ve yönetmek için ihtiyaç duyulan güçlü ve savaşa hazır ordu devletin en önemi dayanağıydı. Güçlü ordu devletin gücünün ve hakimiyetin teminatıyken, orduda yaşanacak bir zafiyetin sonuçları da devletin geleceğiyle doğrudan ilgiliydi. (Westwood, 2005, s. 3-4; Agoston, 2011, s.283-284)

18. yüzyıldan itibaren Avrupa'da görülmeye başlanan askerî ve teknolojik gelişmeler, Batı sınırlarında Osmanlı gücünü tehdit eder hale geldi. Doğu'da beliren Rus tehlikesi ve devlet yönetiminde yaşanan aksaklıklara toprak kayıpları da eklenince Osmanlı ordusu Batılı rakipleri karşısında giderek artan bir güç kaybı yaşamaya başladı. Osmanlı yönetiminin güç kaybına engel olmak ve kötü gidişatı durdurabilmek için köklü tedbirler alması gerekti. Osmanlı'da

modernizasyonun temeli olan askerî yenilikler de böylece hayata geçirilmeye başlandı. Önceleri bazı sınıfların iyileştirilmesi için başlatılan çalışmalar III. Selim döneminden itibaren yeni bir ordu teşkil edilmesi üzerinde yoğunlaştı. Savaşa hazır ve disiplinli bir orduya duyulan ihtiyaç *Nizâm-ı Cedîd* olarak adlandırılan yeni düzenle hayata geçirilmeye çalışıldı. Fransız ordusunun örnek alındığı bu düzende piyadenin tüfeğini etkili bir şekilde kullanması esastı. Düzenli eğitim ve disiplinin yerleşmesi için gösterilen gayret ta'lîm ve nizâm vurgusuna sebep oldu. Nizâm-ı Cedîd denemesi başarılı olamasa da değişimin kaçınılmaz olduğuna işaret etmesi bakımından, kritik bir adımdı. Takip eden dönemlerde hayata geçirilen köklü değişiklikler Osmanlı askerinin Batılı rakiplerinin uyguladığı modern eğitim metotlarıyla eğitilmesini ve benzer silahlarla teçhiz edilmesini sağladı. Sıradan bir insanın eline tüfek verilerek vatan savunmasına hazırlandığı zorunlu askerlik sistemi de modern askerî eğitimin hayata geçirilmesinde önemli bir faktördü. Dönemsel ihtiyaçlara göre güncellenerek takip edilen rutinler, piyadenin bir makinenin dişlileri gibi koordineli çalışmasını sağlamayı ve dolayısıyla Osmanlı ordusunun savaş kabiliyetini artırmayı hedeflemekteydi. II. Abdülhamid döneminde göreve başlayan Alman Askerî Heyeti, söz konusu hedefin Alman askerî sisteminde yeniden şekillenmesini sağladı. Bu dönemde askerî eğitime verilen önem sayesinde Osmanlı piyadesinin yeni tüfekler ve yeni usullerle eğitileceği kurumsal bir zemin de oluştu. II. Meşrutiyet döneminde başlayan çalışmalarla II. Abdülhamid döneminde yerleştirilemeyen uygulamalı eğitimin de temelleri atıldı.(BOA, C.HR., 22/1093 21.11.1211[18.05.1797]; A.{DVNSNMH.d., 11/154 20.05.1249[01.08.1834]; C.HR., 176/8756 13.02.1252[30.05.1836]; HR.MKT., 540/97 28.10.1282[16.03.1866]; Y.MTV., 16/34 12.02.1302; Yeşil, 2011, s. 28-31; Yıldız, 2009)

Bu çalışmada, Türk piyadesinin uygulamalı atış eğitiminde önemli bir aşama olan Piyâde Endâht Mektebi'nin kuruluşu, faaliyetleri ve *Piyade Atış Okulu* olarak Cumhuriyet'e intikalindeki etkisi incelenmiştir. İncelemenin odak noktası Osmanlı modernleşmesinde askerî eğitimde yaşanan değişimin uygulamalı atış eğitimi örneğiyle izlenmesidir. Çalışmanın amacı; Osmanlı İmparatorluğu'nda modern askerî eğitim altyapısının oluşumunu ve Osmanlı kurumlarının Cumhuriyet yönetimi tarafından devralınmasını Piyâde Endâht Mektebi örneği üzerinden analiz etmektedir. Bu okulun görev tanımı dışında kalan sınıflar ve silahlar hakkında konu bütünlüğünü sağlamak açısından genel bilgi verilse de çalışmanın dışında bırakılmıştır. Osmanlı İmparatorluğu döneminde ateşli silah eğitimlerinin kurumsallaşması meselesi de incelemenin tarihi zeminini ortaya koyabilmek için incelenmiştir. Arşivler ve araştırmaların yanında dönemin kaynakları da Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi kurumlarının konuya verdiği önemi ortaya koyabilmek için çalışmanın kaynakçasını desteklemek maksadıyla kullanılmıştır.

Osmanlı ordusunda piyade sınıfının geçirdiği değişim ve ateşli silah eğitiminin kurumsallaşması

Osmanlı ordusunun kuruluşu ve gelişiminde piyade askerinin yeri süvariye göre ikinci plandaydı. Türk askerî geleneğine uygun olarak hareket kabiliyeti yüksek hafif süvari birliklerinden oluşan Osmanlı askeri gücü, zamanla piyade ve diğer sınıfların eklenmesiyle gelişti.

Teknoloji ve bilgi transferine açık bir yönetim anlayışı, Osmanlı ordusunun kuruluşundan itibaren rakiplerinden ve coğrafi mirastan esinlenilerek yapılan iyileştirmelerle gelişmesini sağladı. Ordunun gelişimi teşkilat yapısının güncellemesini gerekli kıldığı gibi harp doktrininin de yenilendiği dönemler oldu. Bununla birlikte kullanılan harp araç ve gereçleri de çeşitlendi. 15. yüzyıldan itibaren ateşli silahların Osmanlı ordusunda kullanılmaya başlanması tüfek kullanan piyadenin giderek öneminin artmasını sağladı. 16. yüzyılda Yeniçeriler'in %80'i tüfek kullanmaktaydı ve bu oran giderek arttı. Savaş kabiliyetini disiplini ve eğitimi ön planda tutan teşkilat yapısından alan bu birlik, bir barut imparatorluğu olan Osmanlı İmparatorluğu'nun en gözde askerlerinden müteşekkildi. Bununla birlikte Osmanlı ordusunda yaşanan güç kaybının sebepleri arasında Yeniçeri Ocağı'nın yapısının bozulması ilk sıralarda yer aldı. 18. yüzyıldan itibaren izlenen güç kaybı, Osmanlı ordusunun öncekilerden farklı bir değişim süreci içine girmesine sebep oldu. Bu zamana kadar Batı'yı baskılayan Osmanlı gücünün zayıflamaya başlaması, ordudaki bozulmaya bağlanmış ve kötü gidişatı düzeltmek için çareler aranmıştı.

Yapılacak ıslahatlar sayesinde ordunun eski gücüne kavuşacağı ve devletin çekildiği savunma hattındaki direncini artıracacağı düşünülmüştü.(Agoston, 2006, s. 40-52; Nelson, 2010, s. 5-9; Kolçak, 2023, s. 75-78)

Eski ihtiyaçlı günlere dönmek için eski düzeni yeniden hakim kılmak gerektiği şeklindeki ilk tespitlerin uygulamada karşılığı olmadığı görülünce daha kapsamlı değişiklikler gerektiği anlaşılmıştı. III. Selim döneminden itibaren geçici çözümlerle bir değişimin mümkün olmadığı fikri güçlenerek askerî düzeni iyileştirmek için düzeni tamamen değiştirmek gerektiği kabul edildi. Yeni düzen anlamına gelen *Nizâm-ı Cedîd Ordusu*, Fransız ordusu örnek alınarak kuruldu. Yeni düzenin askerleri *nizâm* ve *ta'lîm* vurgusuyla savaşa hazırlanırken bu hazırlık sırasında yeni tüfeklerle yapılan talimler düzenin sonunu da getirdi. Uygulanan yeni eğitim metodu değişime karşı olan gelenekçilerin tepkisini çekmiş, bu tepki Fransız usulleri öne sürülerek dile getirilmişti. *Nizâm-ı Cedîd*'e karşı başlatılan isyanın en önemli gerekçelerinden biri *kefere gibi harbelü tûfeng*⁵ kullanmak zorunluluğuydu. Tüfek ve eğitim arasındaki ilişkinin isyancılar tarafından fark edilmiş olması bile kabul edilen yeni eğitim metotlarının çağın gereklerine uygun olduğuna işaret etmekteydi. Zira yeni usuller sık ve düzenli tekrarlarla askerin tüfeğini kendi uzvuymuşçasına kullanmasını sağlamayı hedeflemekteydi. (Öz, 2011, s. 43-44; Yeşil, 2011, s. 33-34)

Nizâm-ı Cedîd denemesi başarısız olsa da takip eden dönemde yapılacak çalışmalara ışık tutarak bu çalışmaların temelini oluşturdu. Nitekim II. Mahmud'un kararlılığı sayesinde eski düzenin temsilcisi olarak yeniliğin karşısında ısrarcı bir engel olan Yeniçeri Ocağı kaldırılarak yeni bir ordunun kurulması mümkün oldu. *Nizâm* ve *ta'lîm* esasına dayanan *Muallem Asâkîr-i Mansûre-i Muhammediye* Ordusu'nda, Yeniçeriler'i yani eskiyi hatırlayacak hiçbir unsurun bulunmamasına özellikle dikkat edildi. Mansûre Ordusu için oluşturulan yapıda eğitim çok önemli bir yere sahipti. Ancak, yeni ordunun en temel eksiği bu orduya komuta edecek ve değişimin yerleşmesini sağlayacak eğitilmiş ve nitelikli subaydı. Fransız piyadesinin talimlerine benzer eğitimler yapacak olan Mansûre askerlerinin bu eğitimlerine Mısırlı ve Fransız subaylar rehberlik etti. *Hünerver*, *kemâlperver* ve *mütefennin* subay eksikliği yapılan çalışmalarda yabancı uzmanların istihdam edilmesine sebep olurken aynı zamanda çağdaş usullerle subay yetiştirilmesi için yeni eğitim kurumlarının da temelini atılmasını sağladı. Modern askerî eğitim müfredatının kabul edildiği *Mekteb-i Harbiye-i Şahâne*'nin kuruluşuyla eğitilmiş ve nitelikli Osmanlı subayının yetiştirilmesi ve bu subaylar sayesinde modern usullerin askere öğretilmesi hedeflenmişti.(Uyar ve Erickson, 2014, s. 273-275; Karadaş, 2016, s. 160; Çelik, 2022, s. 180)

II. Mahmud döneminden itibaren hayata geçirilen yeni uygulamalar Osmanlı ordusunun Batı'daki örneklerine benzer bir forma dönüşmesi sürecini başlattı. Bu süreç içinde atılan her adım bir yenilik olduğundan bunların kabulü ve yerleşmesi için sürekli artan bir eğitim ihtiyacını doğurdu. Askerî eğitimin kurumsal altyapısı gelişirken bu yapıyı destekleyecek yazılı kaynaklar da takip edilen Fransız usullerinin gerektirdiği gibi Fransızca asıllarından uyarlanmaktaydı. Daha önceki dönemlerde örneklerine az rastlanan *nizâmnâme*, *talimnâme* ve *tarifnâme* gibi kaynakların sayısı her geçen gün daha da arttı. Osmanlı subayları modern eğitim veren yüksek okullarda öğrenime devam ederken ordunun asıl gücünü oluşturan piyade sınıfının eğitimleri de giderek kurumsallaştı. Eğitiminin kurumsallaşmasını sağlayan ve Avrupa ordularında yaygın olarak kullanılan yazılı metinlerinden olan talimnameler artık Osmanlı askerlerine nasıl savaşacaklarını yani tüfeklerini nasıl kullanacaklarını anlatıyordu. II. Mahmud döneminde askerî eğitimin kurumsallaşmasını sağlayan çalışmalar sonraki dönemlerde artarak devam etti. (Hüsrev Mehmed Paşa, 1250[1834/1835], s. 11-12; Ziya Şakir, 1957, s. 16-18; Askerî Kanûnnâmeler, 2007, s. 45-46; Çelik, 2008, s. 89-93; Öz, 2021, s. 50-51)

⁵ [...] Şeyhü'l-İslâm Efendi'ye gelüp, [...] Bizlere kefare gibi ta'lîm olunup ve urba ve harbelü tûfeng verilmekle ve el-yevm Nizâm-ı cedîd askeri ta'lîmlerinde, kefare gibi tranpete çaldıkları dahi âşikâr olup ve ta'lîmlerinde kefare gibi sözler ile asker kullanmak teşbih olup hilâf-ı hadis-i şerîf olmağla, bir feridin malına ve 'ırzına ve bir habbesine ziyânımız olmayarak, bu emr-i pâdişâhînin hilâfında olundukta, bizler zorba olur muyuz?" deyince, Şeyhü'l-İslâm Efendi: "bu tâkriririniz üzre hareket eder iseniz zorba değilsiniz" deyince, "ver efendi fetvâ-yı şerîfi" deyüp, fetvâyı ahz edüp [...] (Beyhan, 2003, s. 130).

Modernizasyon süreci içinde yeni askerî uygulamalar hayata geçirildikçe yeniliğin öğrenilmesi ve öğretilmesi için de ciddi bir gayret ortaya çıktı. Askerî yeniliklere rehberlik eden yabancı subaylar her aşamada görevlendirilerek bilginin transferinde hızlı ve etkili sonuç almak hedeflendi. Ancak bütün süreci yönetmek elbette mümkün değildi. Yabancı uzmanların rehberliğinde çalışan bir uygulayıcı elite duyulan ihtiyaç modern askerî eğitim kurumlarında yetişen Osmanlı subaylarıyla karşılanmalıydı. Nitekim, Harbiye Mektebi'nin ilk mezunlarından itibaren *mektepli* Osmanlı subayları modernleşme hareketinin de doğal yürütücüsü haline geldi. Osmanlı subayı için en zor süreçlerden biri *Zorunlu Askerlik Sistemi*'ne geçiş oldu. 1843'ten itibaren dönem dönem güncellenerek uygulanan *Kur'a Kanunnâmesi* askerlik süresini belirleyerek askerlik hizmetini bir vatandaşlık ödevi şeklinde düzenlemişti. Yeni düzenleme daha önce askerlikle ilgisi bulunmayan genç erkeklerin silah altına alınarak vatan savunmasında görevlendirilmelerini öngörüyordu. Bu haliyle yeni askerlik sistemi sıradan insanların savaşın gereklerine uygun olarak eğitilmesini zorunlu kılmaktaydı. Savaş eğitiminin temelinde yer alan silah kullanma becerisi de eğitim konularının ilk sırasında yer almaktaydı. (Heinzelmann, 2009, s. 141-143; Moreau, 2010, s. 14-15)

Köyünden çıkıp kışlaya katılan acemi asker önce askerliğin ne demek olduğunu anlayacak daha sonra silah kullanmak başta olmak üzere temel kabiliyetleri kazandırılmak maksadıyla eğitilecekti. Okur-yazar oranının oldukça düşük olduğu Osmanlı İmparatorluğu'nda bu süreç oldukça zorlu bir mücadeleyi gerektirmekteydi. Model alınan Fransız sisteminin gereklerini uygulamak bile başlı başına bir meseleyken köylülerin asker olarak eğitilmesi daha sancılı bir süreci doğurmuştu. Tanzimât Dönemi'nde yeniliğin İstanbul'dan taşraya doğru yayılması ordu merkezlerini modern eğitim sistemini uygulayan eğitim kurumlarına dönüştürmüştü. Tanzimat süreci yeni askerî düzenlemelerin yaygınlaşmasını sağlarken, yürütülen çalışmaların neticelerinin anlaşılması bakımından Kırım Harbi önemli bir sınav oldu. Osmanlı ordusunun modernizasyonunda Fransız usulleri örnek alınmış ve uygulanmışken Kırım Harbi'nde Fransa ve Britanya ile yapılan ittifak sarf edilen gayretin yetersiz olduğunu ortaya koydu. Komuta birliği, koordinasyon, müşterek harekât bakımından eksikleri bulunan Osmanlı ordusunun bu savaşta sergilenen yeni harp araç-gereçleri açısından da ciddi eksikleri de ortaya çıktı. Mütteliklerin askerî üstünlüğü yakından görülürken sahip oldukları yeni teknoloji ürünü silah ve mühimmatın temin edilmesi gerektiği de anlaşıldı. Kırım Harbi sürerken başlayan satın almalar Osmanlı ordusunun modern ateşli silahların ilk örneklerini kullanmasına vesile oldu. Silah ve mühimmat alımları savaştan sonra da devam ettiğinden yeni silahların eğitimi de eğitim çalışmalarına yeni bir yük olarak eklendi. (Çadırcı, 2008, s. 106-107; Aksan, 2017, s. 339; Ünal, 2008, s. 18-19)

Kırım Harbi'nden itibaren modern tüfekler temin edilerek kullanılmaya başlanırken bu alanda yenilikler de takip ediliyordu. Amerikan İç Savaşı'ndan sonra ihraç ürünü haline gelen Amerikan tüfekleri Osmanlı ordusunun modern piyade tüfeği ihtiyacının karşılanmasında önemli bir katkı sağladı. Bu silahların sağladığı ateş gücü ve hız yeni teknolojinin savaşa katkısının anlaşılması bakımından da önemliydi. Prusya'nın önce Avusturya'ya daha sonra da Fransa'ya karşı kullandığı yeni silahlar Alman İmparatorluğu'nun kuruluşunu sağlarken Osmanlı ilgisinin de bu silahlara yoğunlaşmasına vesile oldu. II. Abdülhamid dönemiyle birlikte envantere giren Alman silahları Osmanlı askerinin elinde yeni bir askerî sistemin de sembolü oldu. II. Abdülhamid dönemine kadar takip edilen Fransız usulüne dayalı askerî model yabancı uzmanların istihdam edilmesi ve Osmanlı subaylarının Fransa'da ve Harbiye'de aldıkları eğitimler sayesinde yerleştirilmeye çalışılmıştı. 1882'de göreve başlayan *Kaehler Heyeti*'nin önceki dönemlerde gelen yabancı uzmanlardan farkı ordunun tamamında uygulanacak köklü bir modeli uygulamaya koyacak olmasıydı. Padişah'ın askerî eğitime verdiği önemin de etkisiyle bu alanda uzmanlaşmış bir subayın heyet içinde bulunması özellikle istenmişti. Kaehler Heyeti'ne sonradan dahil olan *Colmar Freiherr von der Goltz*⁶ Alman makamlarının askerî eğitim alanında tavsiye ettiği bir subay

⁶ *Generalfeldmarschall Wilhelm Leopold Colmar Freiherr von der Goltz* (1843-1916): Alman mareşali ve Osmanlı Müşiri. Kaehler Heyeti ile İstanbul'a geldi. Subay eğitimi konusunda yoğun çalışmalar yaptı. İlk görevi 15 yıl sürdü. Askerî görevlerinin yanı sıra padişah

olarak 1883'te İstanbul'a geldi. Askerî Okullar Müfettişi olarak görevlendirilen Goltz, kendine has tarz ve eğitim anlayışıyla diğer Alman subaylarından ayrılmaktaydı. Yukarıdan bakmayan bilakis eğitim metotlarını Türk kültürüne uygun şekilde belirleyen Goltz'un Osmanlı subaylarıyla kurduğu yakın ilişki Prusya Sistemi'nin Osmanlı ordusunda yerleşmesinde etkili oldu. 1885'te Kaehler Heyeti'nin başına geçen Goltz Paşa'nın Osmanlı'daki rütbesi müşirliğe kadar yükseldi. 15 yıllık ilk görev süresi boyunca yürüttüğü çalışmalarla Osmanlı ordusunun modernizasyonunda ve özellikle askerî eğitimin çağdaş usullere göre yeniden düzenlenmesinde Goltz Paşa özel bir yere kavuştu. Bu durumun temel sebebi Paşa'nın subay eğitiminde gerçekçi ve tecrübeyi ön plana çıkaran bir yol izlemesiydi. Goltz savaşın gereklerine uygun olarak müfredatta yaptığı değişikliklere ek olarak subayın tecrübelerini meslektaşlarıyla paylaşması için yayınlar yapılmasına öncülük etti. Bu durum Osmanlı subayının ve özellikle kurmay subayların askerlik mesleğinin incelikleri üzerinde çalışmalar kaleme almalarını ve dolayısıyla Osmanlı askerî literatürünün genişlemesine de imkan vermişti. Goltz Paşa subayların eğitimiyle yakından ilgilenirken heyetin diğer bir üyesi *Lois von Kamphövener*⁷ de piyade sınıfının Alman sisteminde düzenlenmesi ve eğitilmesi üzerine yoğunlaşmıştı. Bu iki Alman subayın rehberliğinde Osmanlı piyadesinin yeni yapısı adım adım şekillenmeye başladı. Alman subayların yönlendirmeleriyle yenilenen ordu teşkilatında asıl gücü teşkil eden Osmanlı piyadesinin eğitimlerine Prusya modeline göre devam edildi. Daha önceki dönemlerde Fransız talimnamelerine uygun olarak hazırlanan piyade talimnameleri yeni dönemde *Alman Piyade Talimnameleri* örnek alınarak güncellendi. Piyade eğitimi açısından talimnamenin önemi, piyade neferinin ve manga, bölük, tabur gibi küçük birliklerin asli vazifesinin belirlenmesi, bu vazifelerin daha büyük birliklerle koordinasyonu sağlayacak şekilde sık sık tekrarlanarak nefer ve birlik seviyesinde bir doğal refleks oluşturma gayretinin yazılı metinleri olmasıydı. Bu metinlerdeki talimatların barış zamanında düzenli ve sık yapılan eğitimlerde tekrarlanarak yerleşmesi hayati derecede önemliydi. Zira bu eğitimlerin doğru yapılarak ilgililerin eksiklerinin tamamlanmış olması savaş zamanında neferden başlayarak bütün ordunun vazifesini zorlanmadan yapabilmesi anlamına geliyordu. (BOA, Y.MTV., 82/114 28.02.1311[10.09.1893]; Y.MTV., 171/54 13.08.1315[07.01.1898]; Y.MTV., 178/2 17.01.1316[07.06.1898]; Alkan, 2006, s. 157-160; Ortaylı, 1998; Türkmen, 2022)

Piyade eğitiminin genel esaslarında yapılan güncellemelere ek olarak talimlerde ve muharebede kullanacağı tüfeklerde de değişikliğe gidildi. Kırım Harbi'nden itibaren envantere giren Fransız, Belçika, Britanya ve Amerikan menşei modern piyade tüfekleri, II. Abdülhamid döneminden Almanya'dan alınan *Mauser* (Mavzer) piyade tüfekleriyle değiştirilmeye başladı. Alman ordusunun da kullandığı Mavzer tüfekleri dönemin şartlarında üstün teknolojisiyle meşhur olmasının yanında Osmanlı ordusundaki tüfeklerin aksine tek atımlı değil mükerrer ateşli tüfeklerdi. Bu yönüyle Mavzer tüfekleri Osmanlı piyadesinin ateş gücünü ciddi oranda artırmış oldu. Piyadenin muharebedeki temel vazifesi tüfeğini hızlı ve isabetli bir şekilde kullanmak olduğundan bu kabiliyeti etkileyen en önemli husus elindeki tüfeğin özellikleriydi. Osmanlı ordusunda çeşitli çap ve modellerde farklı tüfekler kullanmak yerine tek çap ve modelde karar kılınmış olması standardizasyon açısından da önemli bir gelişmeydi. Özellikle mühimmat çapının 7,65 mm'ye sabitlenmesi lojistik ve destek hizmetleri açısından avantajlı bir durumdu. 1887'den itibaren alınmaya başlayan Mavzer tüfekleri merkezden başlanarak tüm ordulara dağıtıldı. Mavzer tüfeklerine ek olarak, makineli tüfek, tabanca ve el bombası gibi piyade silahlar da Almanya'dan ithal edildi. (HR.İD., 1147/9 06.01.1887; Y.MTV., 26/79 14.09.1304[06.06.1887]; Y.PRK.ASK., 54/23 27.07.1306[29.03.1889]; Y.MTV., 41/110 15.05.1307[07.01.1890]; Seel, 1981, s. 976-984; Türk, 2012, s. 21-24)

yaverliği de yaptı. II. Meşrutiyet'in ilanından sonra tekrar danışman olarak davet edildi. Osmanlı VI. Ordusu Kumandanı olarak bulunduğu Bağdat'ta 19 Nisan 1916'da vefat etti. Goltz Paşa hakkında detaylı bilgi için bkz. Kış, S. (2017). *Osmanlı'da Alman Ekolü Von der Goltz Paşa (1883-1895)*. Palet Yayınları.

⁷ *Generalleutnant Lois Karl Adolf von Kamphövener* (1843-1927): Alman Generali ve Osmanlı Müşiri. Kaehler Heyeti'yle İstanbul'a gelişinden itibaren Osmanlı ordusunda 27 yıl görev yaptı. Bu yönüyle en uzun süre İstanbul'da kalan Alman subayıdır. Askerî görevlerinin yanında Padişah yaverliği de yapmıştır. Detaylı bilgi bkz. Özyürek, M. (2022). *Louis Von Kamphoevenner'in Osmanlı ordusunun modernleştirilmesine yönelik faaliyetleri (1882-1909)*. *Türk Askerî Eğitim ve Öğretim Tarihi Sempozyumu Bildirileri 16-17 Eylül 2021* içinde, Milli Savunma Üniversitesi Yayınları. (s. 141-154).

Osmanlı ordusu için temin edilen her yeni silah yoğun bir eğitim sürecinin de habercisiydi. Bu çerçevede piyadenin ana muharebe silahı olan Mavzer tüfeklerinin doğru ve etkili şekilde kullanması için çalışmalar başlatıldı. Alman piyade talimnameleri ve piyade eğitim materyallerinde olduğu gibi yeni tüfeklerin kullanımı için de önceleri Almanca rehber ve kılavuzlardan tercümeler yapıldı. Askerin silahını tanıması, savaş alanında gerektiği gibi kullanması ve silahını titizlikle muhafazası için detaylı bilgiler veren bu kaynaklar piyade eğitiminin teorik kısmının en temel dayanaklarıydı. Alman subaylar öncülüğünde hazırlanan bu yayınlara daha sonra bu alanda uzmanlaşmış Osmanlı subaylarının hazırladığı çalışmalar da eklendi. Kaynakların seçimi, hazırlanması ve ilgili yerlere dağıtımı Saray başta olmak üzere tüm makamlar tarafından yakından takip edilmekteydi. Bu alanda çalışma yapan Türk ve Alman subaylar teşvik edilip ödüllendirilerek yayınların sayısının da artırılması hedeflenmekteydi. Askerin yeni silahlarla eğitiminde kullanılan bilgi ve dokümanlar için başvurulacak kaynakların çoğaltılmasıyla teorik açıdan oldukça detaylı literatürün temelleri de atılmış oldu. Daha önce Fransızca'dan tercüme edilerek kullanılan eğitim materyalleri artık Almanya'daki örneklerinden çevrilmekteydi. *Talimnâme* ve *Tarifnâme* gibi metinler tercüme edilirken Türk askerinin hassasiyetlerine -Goltz Paşa'nın tabiriyle, *Türk usûl-i harbine*- uygun değişiklikler yapılmasına dikkat ediliyordu. Bir müddet tercümelerle sürdürülen eğitim materyali temini, bu alanda Osmanlı subayları tarafından yazılan metinlerin de eklenmesiyle sürdü. Telif ve tercüme yayınlar sayesinde ateşli silahlarının kullanımı, bakımı ve muhafazası hakkında kullanıcılara ve eğitimcilere rehberlik edebilecek yazılı kaynaklar bu dönemde oldukça arttı. (BOA, İ.A.S., 530/22143 28.11.1293[15.12.1876]; Y.MTV., 131/25, 16.05.1313; Y.PRK. ASK., 153/20 08.03.1317[17.07.1889]; BOA, Y.MTV., 53/13, 03.01.1309[09.08.1891]; Y.MTV., 78/14, 02.11.1310[18.05.1893]; Y.MTV., 171/54, 13.08.1315; Y.PRK.ASK., 226/101, 29.12.1322[06.03.1905]; Türkmen, 2022)

II. Abdülhamid döneminde ateşli silahların tanınması maksadıyla hazırlanan eserlerden bazıları aşağıdaki tabloda (Tablo 1) gösterilmiştir.

Tablo 1 II. Abdülhamid döneminde Osmanlı ateşli silahları hakkında yayınlanmış bazı eserler

Yazarı	Adı	Yayın Yeri	Tarihi
Ahmed Refik ve Bekir Sıdkı	Fenn-i Ešliha	Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne	1300
Mahmud Şevket	Fenn-i Ešliha	Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne	1302
Bronzart Friedrich von Schellendorf	Mavzer Usûlünde Mükerrer Ateşli Tüfenkler (Müt. Hayri)	İstanbul, Matba'a-i Osmanîye	1304
Ahmed Muhtar ve Şevkî	Külliyât-ı Fenn-i Ešliha I,II	Karabet Matba'ası	1306
	Usûl-i Endâht, Kısm-ı Evvel Ešliha-i Hafife (Müt. Osman Hayri)	İstanbul	1308
Mahmud Şevket	Âsâkir-i şâhânenin Piyâde Sınıfına Mahsûs 87 Modeli Mükerrer Ateşli Mavzer Tüfengi	İstanbul, Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne Matba'ası	1888
Mahmud Şevket	Mükerrer Ateşli Tüfenkler	İstanbul, Karabet Matba'ası	1308
Mehmed Lutfi	Ešliha-i Osmânîye	Mühendishâne-i Berrî-i Hûmâyûn	1309
Mahmud Şevket	Küçük Çaplı Mavzer Tüfenkleri	İstanbul, Matba'a-i Orhanîye	1311
Hasan Tahsin	Rehber-i Fenn-i Ešliha	Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne	1313
Mahmud Şevket	Küçük Çaplı Mavzer Tüfenklerine Mahsus Atlas	İstanbul, Matba'a-i Osmanîye	1321
Subhî ve Nâci	Rehber-i Fenn-i Ešliha	Mekteb-i Fünûn-ı Harbiye-i Şâhâne	1323

II. Abdülhamid döneminde Prusya Ekolü'ne geçişi sağlanan Osmanlı ordusu, eğitim altyapısı bakımından da *Alman Islah Heyeti*'nin yönlendirmeleriyle kurumsal bir yapıya kavuştu. Modern eğitim sisteminin en önemli örneklerinden kabul edilen Harbiye'den mezun olan Osmanlı subayları kazandıkları bilgi birikimini Osmanlı askerine aktarmak için hazırıldı. Bu subaylar

askerliğin fennî usullerle sürdürülebilecek bir meslek haline gelmesinde doğal bir gayrete sahip oldu. Geleneksel usta-çırak ilişkisinin kırılması mektepli subayların ordu ve ülke yönetiminde söz sahibi olmalarının da önünü açtı. Bununla birlikte tüm çabalara rağmen Osmanlı ordusunun birlik seviyesinde uygulamalı eğitim yapması mümkün olmamıştı. Padişahın şahsi tercihleri eğitimin çağdaş bir seviyeye yükselmesini sağlarken bu teorik bilginin uygulamalı olarak öğrenilmesine engel olmuştu. Padişahın tutumundan dolayı büyük birliklerin manevra ve tatbikat gibi uygulamalı eğitimler yapmasına müsaade edilmemiş, test ve okul eğitimleri dışında ateşli silahların kullanımı sınırlandırılmıştı. Bu konuda Alman Heyeti'nin ve özellikle Goltz Paşa'nın ısrarları da sonuçsuz kalmıştı. Goltz Paşa subay ve kurmay subay adaylarının uygulamalı eğitimleri için birkaç teşebbüste bulunmuş olsa da bunlar istisna olarak kalmış ve genele yayılması mümkün olmamıştı. Goltz'un talep ve şikayetlerine benzer olarak Kamphövener Paşa da piyade askerilerin eğitiminde eksik kalan hususları zaman zaman dile getirmiş, özellikle ateşli silah eğitiminin uygulamalı olarak yapılmasını istemiş olsa da başarılı olamamıştı. (BOA, MB.İ., 127/11 06.11.1300[08.09.1883]; MB.İ., 127/13 07.11.1300[09.09.1883]; MTV., 46/141 29.04.1308[12.12.1890]; Y.MTV., 51/31 11.11.1308[18.06.1891]; Y.PRK.ASK., 74/58 05.01.1309[21.08.1891]; Kara, 2016, s. 551-564; Manav, 2017, s. 240-260; Ateş, 2022, s. 115-118)

Goltz Paşa, tecrübelerini meslektaşlarıyla paylaşmaya özen gösteren bir kurmay olarak kariyerinin ilk dönemlerinden itibaren bu tecrübeleri kaleme aldı. Alman Birliği'nin kurulmasında kritik öneme sahip savaşlardaki izlenimlerini aktarırken de askerlik mesleğinin esasları üzerine düşüncelerini paylaşırken de uygulamalı eğitimin önemine dikkat çekti. Goltz'un altını ısrarla çizdiği husus, subaylardan başlayarak ordunun savaşa hazırlanması için yapılacak hazırlıklarda savaş halinin gereklerinin göz önünde bulundurulması gerektiğiydi. Paşa'nın tavsiyesi askerlikle doğrudan ilgili olmayan konuların eğitimlere dahil edilmemesi ve denenmemiş teorik bilgilerin müfredatta bulunmamasıydı. Tüm şartları ve imkanları zorlayan olağanüstü bir süreç olan savaşa hazırlanmak için öğrenilmiş bilginin muharebe şartlarına en yakın senaryolarla sık tekrar edilerek refleks olarak yapılır hale gelmesini gerekli görüyordu. Napoleon öncesi dönem hakkında yaptığı bir tespitte Alman subayların askerlik mesleğini bir çeşit filozofluğa dönüştürdüğünden yakınan Goltz, bu durumun ne kadar tehlikeli sonuçlar doğurduğunu vurguluyordu. (Goltz, 1328[1910/1911], s. 20-21)

Goltz Paşa teorik bilginin uygulamalı eğitimlerle pekiştirilmesi konusundaki ısrarının Osmanlı ordusu için yaptığı çalışmalarda karşılık bulamamış olduğunu şöyle ifade etmekteydi:

Sultan Hamid yalnız birçok eslihâ ve mühimmat hazırlamışdı. Bunlar bir ordunun ihtiyacât-ı ibtidâîyesini teşkil etmekte olub hükümet-i Osmânîye'nin muhtâc olduğu kuvvetleri tanzim ve ikmâl edemiyordu. Padişah, hin-i ihtiyâcda ilk hareket ve teşebbüsten istifade edeceğini zannederek nasıl yanılmış ise efradın eline muhârebede yalnız güzel bir silah vermek suretiyle te'min-i muvaffakiyet edeceğini farz ederek öylece hata etmiştir. Efrâdın ta'lîm ve terbiyesi, şimdiki muhârebelerde haiz-i ehemmiyet olduğu halde nazar-ı dikkate alınmamıştır. Manevralar, muhârebe ta'limleri yapılmadığı gibi boş atış ta'limleri de çok az yapılmıştır. Kışlalardan dışarı çıkarılmayan efrad yalnız ibtidâî ta'limlerle iştigâl edebiliyorlardı. (Golç Paşa, 1332[1913/1914], s. 9)

Goltz ve diğer uzmanların eleştirilerine sebep olan uygulamalı eğitim eksikliği- özellikle ateşli silahlarla verilecek atış eğitimlerinin sınırlı tutulması- modern bir anlayışla yeniden düzenlenen piyade eğitiminin teorik düzeyde kalmasına sebep olmuştu. Bu alanda yapılan çalışmalar ciddi bir literatür ve uzman subay kadrosunun ortaya çıkmasını sağlasa da silah eğitiminin layıkıyla yapılabilmesi için tecrübe ve bunu doğuran uygulamalı eğitim şarttı. Ateşli silah eğitiminin eksik kalan kısmına ancak Meşrutiyet'in yeniden ilanından sonra başlanabildi. Meşrutiyet döneminde manevra ve tatbikatların yanında sınıflar için atış okullarının tesisi de hayata geçirilen uygulamalar arasındaydı. (C.A.S., 530/22143 28.11.1293[15.12.1876]; Y. MTV., 16/15 12.01.1302[01.11.1884]; Y.MTV., 131/25, 16.05.1313[04.11.1895])

II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesinden sonra hayata geçirilen uygulamalı eğitim faaliyetinin önemli adımlarından biri piyade sınıfının ateşli silah eğitimleri için açılan *Piyâde Endâht Mektebi* oldu. Bu okul, piyade subaylarının piyade silahları konusunda teorik ve pratik olarak eğitim aldıktan sonra kıtaya çıkmasını amaçlayan yoğun bir kurs programına sahip olacak ve böylece askere komuta eden subayların piyade silahları konusunda tecrübelerini artırarak askerlerine rehberlik edebilmesini sağlayacaktı.

Piyâde Endâht Mektebi'nin kuruluşu

Osmanlı ordusu II. Abdülhamid döneminde Alman uzmanların rehberliğinde Prusya Ekolü'ne uygun olarak yeniden düzenledi. Bu dönemde ordunun doktrin, teşkilat ve teçhizat bakımından dönüşümü sırasında ciddi bir eğitim altyapısı da vücuda getirilmiş oldu.

II. Meşrutiyet'in ilanında etkili olan İttihâd ve Terakki'nin askerî kanadı, modern eğitim kurumlarında yetişmiş ve özellikle Prusya Sistemi'ni benimsemiş subaylardı. Bu subaylardan daha kıdemli olan ve *Hareket Ordusu*'na da kumanda eden Mahmud Şevket Paşa örneğinde olduğu gibi subayların bir kısmı Goltz Paşa'nın yakın çevresinde bulunmuştu. Mahmud Şevket Paşa mesleki kariyerini ateşli silahlar konusunda uzmanlaşmış bir subay olarak sürdürürken Almanya'dan alınan silahların muayenesinde çalışmış ve Oberndorf'taki Mauser Tüfek Fabrikası'nda iki terfi dönemi geçirmişti. Paşa'nın Almanlar ve özellikle Goltz Paşa ile kurduğu iyi ilişkiler II. Meşrutiyet döneminde Alman etkisinin sürmesinde önemli rol oynadı. İktidara gelmelerinden sonra Goltz Paşa'nın öğrencileri, onun tavsiyelerine uyarak, Osmanlı askerî eğitiminin tecrübeyi artıracak uygulamalı eğitimlerle yeniden ele alınmasına çalıştı. Bu dönemde tekrar İstanbul'a davet edilen Goltz Paşa genç subayların gayretinden ve tavsiyelerinin hayata geçiriliyor olmasından duyduğu memnuniyeti sık sık dile getirmekteydi. Ordu seviyesinde manevra ve tatbikatların da yapılmaya başlandığı II. Meşrutiyet dönemi askerî eğitimin pratik yönünün geliştiği bir dönem oldu. (BOA, İ.TAL, 63/1, 02.04.1312[03.10.1894]; BEO, 490/3697, 07.04.1312[08.10.1894]; İ.TAL, 284/74, 06.06.1320[10.10.1902]; İ.AS, 89/42, 11.08.1327 [28.08.1909]; Pertev, 1326[1908-1909], s. 2-4; Pertev, 1328[1909-1910], s. 3-5; Yakut, 1998, s. 17; Gencer, 2003, s. 60-62)

Piyade sınıfı subaylarına mahsus bir eğitim merkezi olarak planlanan ve piyade silahları konusunda teorik ve pratik eğitim vermesi öngörülen Piyâde Endâht Mektebi II. Meşrutiyet'in ilanından yaklaşık bir buçuk yıl sonra açıldı. Mektebin kuruluş gayesi teorik askerî eğitimin pratikte de güçlendirilmesiydi. Modern piyade silahlarıyla teçhiz edilen Osmanlı askerinin bu silahları doğru ve etkili bir şekilde kullanabilmesi için silahları iyi tanıyor olması gerekmekteydi. Tüfek başta olmak üzere tabanca, makineli tüfek ve benzeri piyade silahlarını tanıtmak için hem Harbîye'de hem de kıtada eğitim çalışmaları yıllardır sürse de silahla atış yapmadan eğitim sürecinin tamamlanması söz konusu değildi. Padişah'ın birlik seviyesinde silah kullanımına karşı tutumu, mühimmat tasarrufu ve emniyet tedbirleriyle sınırlanmış olan uygulamalı eğitimlerin Endâht Mektebi sayesinde subaylardan başlanarak artırılması planlanmıştı. Piyade eğitimi için kurulan bu atış okulunun benzerleri Topçu sınıfı için de açıldı. Ağır Topçu Endâht Mektebi ve Sahra Topçu Endâht Mektebi adlarıyla bilinen bu okullarda hem topçu subayları hem de batarya personelleri eğitilecekti. (BOA, İ.AS., 90/38, 20.08.1327[06.09.1909]; BEO, 928/36, 02.06.1328[15.08.1912]; MV., 153/18, 10.06.1329[08.06.1911]; Efe, 2021, s. 426-432)

II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesini takip eden günlerde başlatılan çalışmaların ardından Endâht Mektebi'nin Maltepe'de kurulması kararlaştırılmıştı. Uygun arazinin istimlakinin istimlaki için hazırlıklar kapsamında devlete ait arazilerin okula devredildi ve şahıslara ait olanların Şehremaneti eliyle kamulaştırıldı. İnşaat işleri tamamlana kadar teşkilatlanma ve diğer hazırlıkların yürütülmesinde kullanılmak üzere Endâht Mektebi'ne Kağıthane'de Padişah'a ait bir bina tahsis edildi. İstimlak ve inşaat sürecinde bazı aksaklıklar yaşansa da okul, hızlı denilebilecek bir hazırlık aşamasından sonra, 5 Kasım 1909'da İstanbul'un Maltepe semtinde açıldı. Bir yıl sonra Soğanlık'taki (Kartal) yeni yerine taşınmış olsa da bilinen adı Maltepe Endâht Mektebi olarak kaldı. Nizamnamesi gereğince Piyâde Mekâtibi Müfetişliği'ne bağlı olarak hizmet

verecek olan mektebin müdürlüğüne getirilen Kaimmakam von Birn, öğretmen-subay olarak İstanbul'a gelmiş, piyade eğitimi ve ateşli silah kullanımı konularında uzman bir Alman subayıydı. Atış eğitimi konusunda eserleri de bulunan Von Birn, müdüriyete getirilerek hem tecrübesinden faylanmak hem de Alman Sistemi'nde oluşturulmuş teorik altyapıyı yine aynı sistemin uygulamalı yönüyle yerleştirmek amaçlanmıştı. (BOA, MB.İ., 136/77, 20.08.1327[06.09.1909]; İ.AS., 90/9, 03.08.1327 [20.08.1909]; ŞD, 654/31, 26.05.1329[25.05.1911])

Von Birn'in bir eserini tercüme eden Erkân-ı Harb Kolağası Ali Mümtâz, Seferîye Kanunnâmesi ile örtüşen eserden yola çıkarak müellifinin önemini şu ifadelerle vurgulamaktaydı.

[...]İşte piyâde ve süvârinin gerek endâht ve gerekse muhârebe noktâ-i nazârından ta'lîm ve terbiyesindeki bütün bu nukkat-ı mühîmmeyi gâyet ameli ve mücmel bir sûrette ihtivâ eden şu küçük kitabı cem ve telifteki muvaffakiyetten dolayı müellif-i kitabı şayân-ı tebrik görür ve biz Osmanlı zâbitleri için gaye-i emel olan Osmanlı sancağının, Osmanlı ordusunun eski şân ve şerefini iâde ile anı vatan için dâima bir alet-i zâfer görmekliğin gerek kendimizi ve gerekse kît'alarımızı ikinci derecede ta'lîmler, resm-i geçidlerle ile işgâl değil ancak muhârebâtın icâbatna tevfikân hazırlamakla kabil olabileceği hakikâtini bir daha tekrâr ile sözlerime nihâyet veririm. (Fon Birn, t.y, s. 3)

Ali Mümtâz'ın Von Birn'nin eserinin önemini vurguladığı bu ifadeler aynı zamanda dönemin askerî eğitime bakış açısını yansıtmaktaydı. Von Birn bir başka eserinde eğitimin savaşa hazırlanmak için yapılması gerektiğini ve bu sayede Osmanlı vatanın müdafaasının mümkün olduğunu vurgulayarak vatan ve askerlik hizmetine yüklenen yeni anlamlara da işaret etmekteydi:

Zamân-ı hâzır muhârebâtında ateş idâresi esâsen takım kumandanlarına mevdu' ise de bazı ahvâlde dahi bizzat kıta' kumandanlarının yed-i idâresine geçer. Ancak fenn-i balistik hakkında mikdâr-ı kâfi ma'lumât iktisâb eyleyib de bu ma'lumâtını bilfi'l tatbîke muktedir olabilen kıta' kumandanları, kendi kît'alarının ahvâl-i harbîyeye muvâfık bir sûretde ateşini idâre etmeğe muvaffak olabilirler. İşte bu eseri kaleme almakdan maksadım dahi zâbitânı işbu vazife-i aslîyelerinde yetiştirmek emeline ma'tufdur. (Fon Birn, 1326[1908/1909], s. i)

Mevcudu ve harp doktrini bakımından vatan müdafaasında en kritik rolü oynayacak olan piyade sınıfının sahip olduğu silahları etkili bir şekilde kullanabilmesi için Piyâde Endâht Mektebi'nin programı kursiyerlerin tek tek ve birlikte eğitimini detaylandırmıştı. Endâht Mektebi'nin kadrosu belirlenirken bu kadronun eğitim hedeflerine uygun bir yapıda olmasına dikkat edildi. Mektep müdüründen başlayarak bölük komutanlarına kadar tüm komuta heyetinin ana vazifesi atış eğitimlerinin programa uygun şekilde yapılması için çalışmaktı. Kumandan, kumandan muavini, bölük kumandanları ve geçici görevle mektepte bulunan subaylar öncelikli olarak hizmet programının tarif ettiği görevlerle mükellefti. Kursiyer olarak okula kabul edilecek subaylar; her piyade livasından bir yüzbaşı, her piyade alayından bir mülazım, her süvari livasından bir yüzbaşı, her süvari alayından bir mülazım gelecek şekilde seçilmekteydi. Ayrıca, Harbiye Nezareti gerekli görürse redif veya ihtiyat subaylarına ayrı bir eğitim dönemi açılabilirdi. Eğitim programının temelinde piyade silahlarının tanınması bulunduğundan silahlarla ilgili eğitimler öncelikliydi. Silahları tanıtan dersler ve konferanslar okulun esas kadrosu tarafından yürütülmekteydi. Silahların tanınmasını müteakiben atış eğitimleri verilmekteydi. Atış eğitimlerinin disiplinli ve güvenli şekilde sürdürülmesinden Endâht Yerleri Kumandanlığı sorumluydu. Bu birimin görevi atışların düzgün yapılması için ön hazırlık yapmak, atış mahallerinin fiziki ihtiyaçlarını tamamlamak ve atıcılara öğretilen atış usullerine uygun olarak poligonları işaretlemektir. Poligonlarda en çok dikkat edilen husus herhangi bir kazaya sebebiyet vermemek için emniyet tedbirlerinin doğru alınmasıydı. (Piyade Endâht Mektebi Hizmet Programı, 1327[1909/1910], s. 5-6; Efe, 2021, s. 430-431)

Endâht Mektebi'nde verilen eğitimin temelinde atış olduğundan okul iki ders üzerine kuruluydu. Ders Endâhtı ve Muhârebe Endâhtı adı verilen bu iki atış türünde de silahlarla ateş edilmekteydi. Ders Endâhtı'yla tüfek, makineli tüfek ve tabanca gibi piyade silahlarının kullanımı öğretilmekteydi. Osmanlı kadro silahlarıyla yapılan atışların yanında diğer ordularda kullanılan

silahların tanınması için bu silahlarla da ders endâhtı yapılmaktaydı. Muharebe Endâhtı ise tek er, manga, takım ve bölük seviyesinde yapılan eğitimlerle söz konusu silahların savaş şartlarında kullanılabilmesini ve icra edilen ateşin koordinasyonunun sağlanmasını amaçlamaktaydı. İki atış eğitimi arasındaki diğer fark Muharebe Endâhtı'nın harp senaryolarına göre icra edilmesi idi. Tüfikle yapılan atış eğitimlerine ek olarak tüfeğe süngü takılması ve süngüyle düşmanın etkisiz hale getirilmesi de askerlere verilen eğitimlerdendi. Askerlerden farklı olarak subay ve astsubaylar için tabanca atış eğitimi de program dahiline alınmıştı. Yapılan eğitimlerde hazırlık, emniyet ve netice dikkat edilmesi gereken üç önemli noktaydı. Hedeflerin hazırlanması ve yerlerine yerleştirilmesi, arazinin varsa senaryoya uygun hale getirilmesi ve görevli personelin belirlenmesi hazırlık aşamasıydı. Yapılan eğitimlerde gerçek mermiler kullanıldığından emniyet tedbirlerinin alınması çok önemliydi. Dolu silahlar asker elinde bulunduğu için herhangi bir kazaya meydan vermemek için subay ve astsubaylar gerekli tedbirleri almakla görevliydi. Atış emniyetine verilen önem sebebiyle yapılan eğitimlerde meydana gelebilecek küçük ve büyük kazalarda ilk müdahale için Tıbbîye Mektebi'nden gelen doktorlar eğitim konferansları vermektedir. Son ve en önemli konu olan netice, atışlardaki isabet oranlarının ve bu oranların personel ve birlik arasındaki kayıtlarının tutulmasını ifade etmekteydi. *Atış cüzdanları* ve *netayic listeleri* söz konusu kayıtların tutulduğu defterlerdi. Bu kayıtlar atış eğitimlerinin başarısının takip edilmesini sağladığı gibi başarısız olan asker ve birliğin atış eğitimlerinin tekrarlanması için de gerekli kayıtlardı. Fenâ nişancı olarak adlandırılan başarısız kursiyerlerin eğitimlerinin tekrarlanması görevi de okul komutanının yardımcısından bölük komutanlarına kadar her seviyede subaya ayrı ayrı verilmişti. (Piyâde Endâht Mektebi Hidmet Programı, 1327[1909/1910], s. 12; Fon Birn, 1326[1908/1909], s. 3-4; Mehmed Bedî'i, 1328[1910/1911], s. 3-4)

Okulun müfredatında piyadenin savaşta ve barışta üstlendiği vazifelere göre rutin eğitimler de yer almaktaydı. Türk ve Alman Piyade Talimnameleri'nde detaylı olarak sıralanan bu eğitimlerden atış eğitimi için elzem olanlar kondisyon ve araziye hakimiyeti sağlayan eğitimlerdi. Bu sebeple vücudun eğitime hazırlanması için jimnastik hareketleri ve benzer beden eğitimi yöntemleri eğitim programına alınmıştı. Araziye hakimiyeti temin etmek içinse başta arazinin tanınması olmak üzere, tahkimat ve siper inşası ve ayrıca avcı askerinin kullandığı boy çukurlarının hazırlanması eğitimleri verilmekteydi. Hedefine yürüyerek varmak zorunda olan piyade için kondisyon ve arazi hakimiyeti gerçekten önemliydi. Uzun yürüyüşlerde ortaya çıkan fiziki zorluğa arazi şartlarından doğan engeller de eklendiğinde askerin bedeninin bu zorluklara alışması ancak eğitimle mümkün olmaktadır. (Piyâde Endâht Mektebi Hidmet Programı, 1327[1909/1910], s. 13)

Programa uygun olarak sürdürülen eğitimlerden sorumlu kadro zaman zaman yenilense de mektebin kuruluş gayesi ve programında bir değişiklik yapılmadı. Askerî alanda yaşanan değişimin yakından takip edilmesi Osmanlı yönetimi için değişmeyen bir politika olduğundan Endâht Mektebi'ni ilgilendiren gelişmeler de yakından izlendi. Yeni silah ve usullerin öğrenilmesi için personelin ilgili ülkelere gönderilmesi tercih edilen bir yöntemdi. Bu durumun en ilgi çekici örneği, Avrupa ordularında artık piyade silahı olarak kabul edilen makineli tüfeklerin Osmanlı ordusunda da piyade silahı olarak kullanılmaya başlanmasıydı. Bu konuda uzmanlaşan personelin Almanya ve Avusturya'da kullanılan yeni makineli tüfekleri tanıması için gönderilmesi ve daha sonra Endâht Mektebi'nde bu silahlarla ilgili eğitimlerin başlaması, mektebin kuruluş maksadına uygun çalıştığına işaret etmekteydi. Osmanlı ordusunun makineli tüfek kullanımında öne çıkan isimlerden biri olan Mehmed Arif Bey⁸ bu alanda aldığı eğitimi ve tecrübelerini meslektaşlarıyla paylaşmak üzere Endâht Mektebi'nde görevlendirilmişti. Mehmed Arif Bey, makineli tüfeklerin piyade silahı olarak kullanılmaları hakkındaki bilgilerini ve özellikle Balkan Savaşı'nda bu konuda edindiği tecrübeleri kaleme alarak bilahare yayınladı. (BEO, 3778/283334, 05.07.1328[13.07.1910]; HR.TH, 374/83, 11.04.1909; HR.SFR.3., 621/25,

⁸ Miralay Mehmet Arif Bey, Türk asker. Ayıcı Arif adıyla da bilinir. Mehmet Arif Bey hakkında detaylı bilgi için bkz. Eroğlu, N. (2014). *Ayıcı Arif Atatürk'ün okul ve silah arkadaşı Miralay Mehmed Arif Bey hayatı konuşmaları ve eseri*. Yeditepe Yayınevi.

18.07.1910; HR.SFR.1., 157/98, 28.12.1910; Ömer Fevzi, 1326[1908/1909; Mehmed Arif, 1327[1909/1910]; Mehmed Arif 1329[1911], s. 5-6; Taşkaya, 2016; Bayındır, 2023)

Piyâde Endâht Mektebi, kadrosu ve iç işleyişi zaman zaman yeniden düzenlenerek 1914'e kadar yoğun bir programla hizmet verdi. I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte okulda Piyâde İhtiyât Zâbiti yani piyade yedek subayı yetiştirilmeye başlandı. Bu durum savaş sırasında ortaya çıkması muhtemel subay ihtiyacını karşılamaya yönelik bir tedbirdi. Her sınıfın kendine has teknik gereklilikleri olmakla birlikte yüksek tahsil görmüş olanlar ve polisler yedek subaylık için piyade sınıfının tercihleriydi. Savaş sürecinde yedek subay yetiştirmeye devam eden okul mütarekenin imzalanmasının ardından gelen işgal sebebiyle eğitim-öğretime ara verdi. (BOA, İ.HB., 115/7 11.06.1330[28.05.1912]; İhtiyât Zâbitânı Kanunu, 1329[1911], s. 1-12; İhtiyât Zâbiti Namzetlerine Mahsûs Ta'limâtname, 1332[1913/1914], s. 2-22; Beşikçi, 2013, s. 58-61)

Piyâde Endâht Mektebi'nin Cumhuriyet'e devri ve Piyade Atış Okulu'nun kuruluşu

I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi Osmanlı İmparatorluğu için zorlu bir mücadele döneminin başlangıcı oldu. Balkan Savaşları'nda yaşanan hezimetin doğurduğu siyasi ve toplumsal gerginlik henüz azalmamışken yeni ve topyekun bir savaşın eşiğinde bulunmak yeni tedbirler gerektiriyordu.

Farklı ihtimaller değerlendirilmiş olsa da Türk-Alman ilişkilerinin geldiği nokta I. Dünya Savaşı'nda *Osmanlı-Alman İttifakı*'nı doğurdu. Savaşa katılan Osmanlı silahlı kuvvetlerinin tamamı Alman askerî esaslarına göre düzenlenmiş, 1913'te göreve başlayan Sanders Heyeti'nin gelişiyile Alman subaylar ordu kumandanı seviyesinde görevler üstlenmişti. Savaş boyunca ve özellikle 1915'ten itibaren komutanın Alman Genelkurmay'ında birleştirilmesi sebebiyle Alman etkisi tüm cephelerde ve Osmanlı birliklerinde etkisini artırarak sürdü. (Semiz ve Akdağ, 2011; Uyar, 2019, s. 28-32; Alkan, 2020, s. 845-847)

Balkan Savaşları sırasında göçmenlerin ve yaralıların konaklaması gibi maksadı haricide görevler için de hizmet veren Piyâde Endâht Mektebi, 1914'ten itibaren *İhtiyât Zâbit Talimgâhı* olarak kullanıldı. Savaş boyunca aslî görevlerinden farklı hizmetler için kullanılan mektep, Mütareke Dönemi'nde Ankara ile sağlanan irtibatla anıldı. Piyâde Endâht Mektebi'nin müdürü olan Piyade Binbaşı Yenibahçeli Şükrü Bey'in faaliyetleri bu durumun en önemli sebebiydi. Şükrü Bey, Mütareke Dönemi'nde İstanbul'dan Anadolu'ya personel başta olmak üzere malzeme ve istihbarat sevki için sürdürülen gizli faaliyetlerin önemli bir parçasıydı. Şükrü Bey ve maiyetinde bulunan subaylar özellikle Üsküdar-Adapazarı hattından Anadolu'ya geçişleri organize etmekle görevlendirilmişti. Komuta kademesinin gizli faaliyetleri dışında atış ve benzeri askerî eğitim faaliyetleri yapılamadığından Endâht Mektebi, Mütareke Dönemi'nde atıl durumda kaldı. (ATASE, BH, 196/32/11, 26.11.1912; BH, 353/2/14, 15.10.1912; BH, 49/4/31, 18.12.1912; BH, 262/304/26, 09.06.1913; ATASE, İSH, 29/0/69; 27.07.1335; İSH, 58/0/62, 14.02.1336; ATASE, ATA ZB, 29/0/83, 03.04.1920; ATA ZB, 29/0/93, 06.04.1920; ATA ZB, 29/0/94; 07.04.1920; ATA ZB, 29/0/136, 29.04.1920; BCA, 11/39/12, 28.05.1930; BCA, 19/30/3, 16.05.1931; BCA, 38/59/5, 20.08.1933)

İstiklâl Savaşı sona erip Türkiye Cumhuriyeti kurulduğunda Osmanlı İmparatorluğu'nun askerî mirası üzerinde yeni bir teşkilatlanma başlatıldı. Düşman işgaline karşı mücadeleyi sürdüren kadro yaklaşık yaklaşık 10 yıl süren savaşıardan ciddi bir tecrübe ve bilgi birikimiyle çıkmıştı. Atatürk başta olmak üzere, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin yüksek komuta kademesi söz konusu tecrübeyi Türk ordusunun, çağdaş usuller göz önünde bulundurularak, yeniden düzenlenmesinde mutabıktı. Bu mutabakat askerî eğitimin de yeniden gözden geçirilmesini sağladı. Prusya Sistemi'nde devam eden çalışmalar, bazı askerî tesis ve kurumların Ankara civarına taşınmasıyla sürdürüldü. 1919'da Gülsuyu semtine nakledilen Piyâde Endâht Mektebi de değişimden etkilenen eğitim kurumları arasındaydı. 6 Ekim 1923'ten itibaren yeniden faaliyete başlayan mektepte, I. Dünya Savaşı tecrübeleri göz önünde bulundurularak, piyade sınıfı subayları için atış kursları verilmeye devam edildi. Programda yapılan düzenlemelerle yeni silah ve ekipmanların uygulamalı olarak eğitimine devam edildi. Bu süreçte Alman subaylar da

yeniden istihdam edildiğinden⁹ Endâht Mektebi'nin kadrosunda da Alman subaylara yer verildi. 1928'de adı Piyade Atış Okulu olarak değişen mektebin 1941'de Çankırı'ya taşınmasına karar verildi. (Ateş, 2024, s.40-41; Kara Kuvvetleri Komutanlığı, t.y.)

Okulun nakli kararlaştırıldıktan sonra Çankırı'da poligon ve diğer binaların inşaatına başlandı. İnşaat çalışmaları sürerken yedi sefer halinde 9 Mayıs 1941'de tamamlanan nakilden sonra okul 10 Mayıs 1941'de eğitim-öğretime başladı. Bu tarihten sonra da okulun eksiklerinin tamamlanması için inşaat ve istimlak çalışmaları devam etti. Okul komutanlığında bulunan Kurmay Tuğbay Ziya Kayan açılışlar vesilesiyle ilgililere ve halka verdiği beyanatlarda okulun tarihi misyonunun Çankırı'da devam edeceğini belirtirken okulun Çankırı'ya katkılarına da işaret etmekteydi. Başlangıçta sadece piyade subaylarının atış eğitimlerinin verildiği okulun giderek astsubaylara ve diğer sınıfların personellerine de hizmet verecek şekilde genişlemesi Çankırı'da toplumsal ve ekonomik hayatı canlandırmıştı. Bununla birlikte civardaki askerî birlikler de Piyade Atış Okulu'nun imkanlarından faydalanmaya başlamıştı. (BCA, 95/63/1, 15.07.1941; 103/80/11, 26.10.1943; 104/4/14, 21.12.1943; 110/24/2, 28.03.1946, Ateş, 2024, s. 39)

II. Dünya Savaşı sırasında rutin faaliyetlerini sürdüren Atış Okulu, savaştan sonra ortaya çıkan yeni duruma uygun olarak müfredat ve teçhizat bakımından güncellendi. Türkiye ile ABD arasında tesis edilen yakın ilişki ve Türkiye'ye Amerikan yardımlarının gelmeye başlaması bu durumun önemli sebeplerindendi. *Amerikan Askerî Yardım Heyeti*'nin göreve başlamasıyla Türk ordusunda başlayan değişim Atış Okulu'nu da etkilediğinden II. Dünya Savaşı tecrübelerine ve Amerikan sistemine uygun eğitim faaliyetleri başlatılmıştı. Okulun faaliyetleri Amerikan Yardım Heyeti tarafından da yakından takip edilmekte ve zaman zaman ziyaretler gerçekleştirilerek gidişat izlenmekteydi. Okulun kabiliyetleri çeşitli vesilelerle hükümet ve askerî makamlar tarafından da denetlenmekteydi. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü en üst düzeyde gerçekleştirdiği ziyarette memnuniyetini belirtmiş, aynı memnuniyeti sonraki dönemde Cumhurbaşkanı Celal Bayar da ifade etmişti. Yabancı kursiyerlerin de zaman zaman eğitim gördüğü Atış Okulu zamanla Türk Silahlı Kuvvetleri'nin önemli eğitim merkezlerinden biri haline geldi. Okulun çalışmalarından duyulan memnuniyet Türk ve yabancı ziyaretçiler tarafından mezuniyet törenlerinde ve düzenlenen programlarda sık sık dile getirilmeye devam etti. (DİB, 8226/53616/17, 02.06.1941; Celep, 2020, s. 3)

Çankırı'ya taşındıktan sonra müfredatı zenginleşen ve kapsamı genişleyen Piyade Atış Okulu, 1946'da Piyade Okulu adını alarak yeni bir döneme girdi. Bu tarihten itibaren bir sınıf okuluna dönüşen Piyade Okulu'nun Çankırı'daki faaliyetleri 1966'ya kadar sürdü. 1966'da okul Tuzla'ya taşınarak günümüzde de kullanılmakta olan tesislere yerleştirildi. 1941-1966 yılları arasında Çankırı'da asıl faaliyet alanı olan atış eğitimlerinin yanında okul çeşitli kurslar ve eğitimler için de kullanıldı. Piyade Okulu'na dönüştükten sonra oldukça genişleyen eğitim faaliyetleri arasında, Amerikan subayların nezaretinde sürdürülen, Gerilla Kursu en bilineniydi. Türkiye'nin Sovyet tehdidine karşı yaptığı hazırlıklar kapsamında başlatılan Piyade Okulu bünyesinde bir *Gerilla Kısmı* açılmıştı. 1 Haziran 1949-30 Ekim 1949 tarihleri arasında açılan ilk kursa katılan Türk subayları Amerikalı *Yarbay Francois d'Eliscu* komutasında gerilla eğitimi aldı. Müttefiklerin Türkiye'den beklentisi; Doğu'dan başlayacak bir Sovyet saldırısı ihtimali düşünülerek düşmanı ülke içinde dağlık araziye çekmek ve gerilla/komando taktikleriyle yıpratarak yavaşlatma kabiliyetinin kazandırılması kursun temel amacıydı. Gerilla Kursu örneğinde görüldüğü gibi Piyade Okulu'nun faaliyetleri Soğuk Savaş'ın şartlarına göre yeniden düzenlenmişti. Amerikalı uzmanların bu alandaki yönlendirmeleri de uzun yıllar devam etti. (Çifçi, 2022, s. 383-406; Ateş, 2024, s. 47,104)

Piyade Atış Okulu'nun Çankırı'ya taşındıktan sonra verdiği eğitimlerde savaş ve yakın savaş tehdidinin etkileri hissedildi. Piyade Endâht Mektebi'nden aktarılan I. Dünya Savaşı tecrübelerine bu dönemde II. Dünya Savaşı tecrübeleri ve Soğuk Savaş'ın gerektirdiği tedbirlere yönelik

⁹ Atatürk döneminde istihdam edilen Alman subaylar hakkında detaylı bilgi için bkz. Resul, A. (2024). Türk ordusunda son Alman General Hilmar von Mittelberger. Timaş Yayınları.

düzenlemeler de eklenerek eğitim-öğretime devam edildi. Piyade Atış Okulu'nun Türk ordusuna önemli katkısı da bu tecrübelerden yola çıkılarak yeni teknolojinin, silah ve mühimmatın ve bunların savaşlardan alınan derslere uygun olarak öğrenilmesi oldu.

Sonuç

Ordunun modern savaşın gereklerine göre eğitilmesi Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyılından itibaren yoğun mesai harcanan bir süreç oldu. Rakip orduların kullandığı yeni teknoloji ve usullerin öğrenilmesiyle başlayan bu süreç beraberinde eğitimin farklı unsurlarını da getirdi.

Osmanlı ordusunun II. Mahmud döneminden itibaren geçirdiği değişimin temelinde Batı'yı öğrenmek ve yenilikleri uygulamak yer alıyordu. Nizâm ve ta'lîm askerî modernleşmenin iki ana prensibi olarak takip eden dönemlerde de esas hedefti. Kırım Harbi'nde Fransa ve Britanya ile yapılan ittifak, Osmanlı yönetiminin modern savaşın prensipleri ve fiziki unsurlarını yakından tanımasını sağladı. Bu savaşla birlikte ordunun modernizasyonu için yeni silahların alımına ağırlık verilirken Fransız askerî usullerinin uygulanmasına devam edildi. Piyadenin önemini artıran modern savaş, piyade eğitiminin de bu öneme uygun olarak sürdürülmesini gerektiriyordu. II. Abdülhamid dönemine kadar sürdürülen modernizasyon çalışmaları kapsamında ordunun asıl gücünü oluşturan piyade sınıfının eğitiminde Fransız usulleri esas alındı. Bu dönemde Almanya ile gelişen yakınlık ve elbette Almanya'nın Fransa'ya karşı kazandığı zaferler Osmanlı ordusu için Prusya Sistemi'nin model alınmasını sağladı. 1882'de gelen askerî heyetin rehberliğinde ve daha önceki dönemlerden çok daha yoğun bir şekilde sürdürülen çalışmalar sayesinde Osmanlı ordusu Alman askerî usullerine göre yeniden teşkilatlandırıldı. Bu çalışmalar sürerken Alman piyade tüfekleri de ithal edilmiş ve Osmanlı envanterindeki modern piyade tüfekleri çeşitlenmişti. Alman tüfekleri kadro silahı olarak kabul edilince piyadenin silah eğitimi de bu silahlarla sürdürüldü.

II. Abdülhamid döneminde modern askerî eğitim ciddi bir teorik altyapıya kavuşurken, birlik seviyesinde uygulamalı eğitimlerde istenilen seviyeye ulaşamadı. Askerî eğitim kurumlarındaki modernizasyon çalışmasının ve Alman Askerî Heyeti'nin başında olan Goltz Paşa ve diğer Alman subayların tüm ısrarlarına rağmen uygulamalı eğitime geçilememiştir. Padişah'ın birlik seviyesinde silah eğitiminden duyduğu endişe bu durumun en önemli sebebiydi. II. Meşrutiyet döneminden itibaren eksik kalmış olan atış eğitimleri başlatılabildi. Piyâde Endâht Mektebi, piyade sınıfının uygulamalı ateşli silah eğitiminde öncü bir eğitim merkezi olarak 1909'da açıldı. Bu merkezde Osmanlı piyadesine kumanda edecek piyade subaylarının atış eğitimleri verilirken piyadenin muharebe eğitimleri de sürdürüldü. I. Dünya Savaşı'na kadar yoğun bir eğitim programı takip eden Endâht Mektebi, 1914'te savaşın patlak vermesiyle İhtiyât Zâbit Mektebi'ne olarak kullanılmaya başladı. Mütareke Dönemi'nde atıl durumda kalan mektep İstiklal Savaşı'nın kazanılmasıyla Türkiye Cumhuriyeti'ne devredilen kurumlar arasında yer aldı. Cumhuriyet'in ilk yıllarından kuruluştaki formuna dönen Endâht Mektebi 1928'de Piyade Atış Okulu adını aldı. Piyade subaylarının atış kurslarının verildiği bu okul 1941'de Çankırı'ya taşındı. 1946'ya kadar atış eğitimlerinin sürdürüldüğü Atış Okulu bu tarihte kapsamı genişletilerek Piyade Okulu'na dönüştürüldü.

Türk ordusunun piyade sınıfının eğitiminde önemli bir dönüm noktası olan Piyâde Endâht Mektebi, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemlerinde silah bilgisi ve atış kabiliyetlerinin artırılması açısından önemli bir merkez oldu. Özellikle piyade subaylarının silahları yakından tanıyarak kumanda edecekleri askerlerin bu silahları kullanımında rehberlik edebilmelerine katkı sağladı. Osmanlı'da başlatılan modernleşme çalışmalarının bir ürünü olan Piyâde Endâht Mektebi, Cumhuriyet döneminin politikalarına uygun olarak yeniden düzenlenerek hizmet vermeye devam etti. Türk subayları için atış kursları verilen bu merkez aynı zamanda Türk Silahlı Kuvvetleri'nin en önemli sınıf okulu olan Piyade Okulu'nun da temelini teşkil etti.

İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e kalan askerî mirasın tarihi seyrinin açıkça izlendiği Piyâde Endâht Mektebi, Türk ordusunda devamlılık esasının da önemli örneklerinden biri oldu. Piyâde Endâht

Mektebi'nden, önce Piyade Atış Okulu'na son olarak da Piyade Okulu'na doğru yaşanan değişim -yeni şartlara ve kabullere uyum sağlama kabiliyeti açısından bakıldığında da- gelecek dönemlerde yaşanacak değişimin değerlendirilerek öngörülebileceği bir hareket noktası teşkil etmektedir.

Yazar katkı oranları

Çalışmaya 1. Yazar: %100 oranında katkı sağlamıştır.

Çıkar çatışması beyanı

"Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne Piyâde Endâht Mektebi ve Türk piyadesinin uygulamalı atış eğitimi" başlıklı makalemizin herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

Arşiv Belgeleri

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA)

Bâb-ı Asâfî Mühimme Defterleri (A.{DVNSNMH.d.}, 11/154 20.05.1249 (01.08.1834)

Bâb-ı Âlî Evrak Odası (BEO), 490/3697, 07.04.1312 (08.10.1894); 3778/283334, 05.07.1328(13.07.1910); 928/36, 02.06.1328 (15.08.1912).

Cevdet Askerîye (C.AS.), 1064/46860 23.01.1268 (18.11.1851); 530/22143 28.11.1293 (15.12.1876).

Cevdet Haricîye (C.HR.), 22/1093 21.11.1211 (18.05.1797); C.HR., 176/8756 13.02.1252 (30.05.1836).

Haricîye Nezâreti İdâre (HR.İD.), 1147/9 06.01.1887.

Haricîye Nezâreti Mektubî Kalemi (HR.MKT.), 540/97 28.10.1282 (16.03.1866).

Haricîye Nezâreti Petersburg Sefâreti (HR.SFR.1.), 157/98, 28.12.1910.

Haricîye Nezâreti Londra Sefâreti (HR.SFR.3.), 621/25, 18.07.1910.

Haricîye Nezâreti Tahrirât (HR.TH.), 374/83, 11.04.1909.

İrâde Askerî (İ.AS.), 89/42, 11.08.1327 (28.08.1909); 90/9, 03.08.1327 (20.08.1909); 90/38, 20.08.1327 (06.09.1909).

İrâde Harbiye (İ.HB.), 115/7 11.06.1330 (28.05.1912).

İrâde Taltifât (İ.TAL.), 63/1, 02.04.1312 (03.10.1894); 284/74, 06.06.1320 (10.10.1902).

Mâbeyn-i Hümâyûn Evrâkı İrâdeleri (MB.İ.), 127/11 06.11.1300 (08.09.1883);127/13 07.11.1300 (09.09.1883); 136/77, 20.08.1327 (06.09.1909).

Meclîs-i Vükelâ Mazbataları (MV.), 153/18, 10.06.1329 (08.06.1911).

Şurâ-yı Devlet (ŞD.), 654/31, 26.05.1329 (25.05.1911).

Yıldız Mütenevvî Marûzât (Y.MTV.), 16/15 12.01.1302 (01.11.1884); 26/79 14.09.1304 (06.06.1887); 41/110 15.05.1307 (07.01.1890); 46/141 29.04.1308 (12.12.1890); 51/31 11.11.1308 (18.06.1891); A, 03.01.1309 (09.08.1891); 78/14, 02.11.1310 (18.05.1893); 82/114 28.02.1311 (10.09.1893);131/25, 16.05.1313(04.11.1895);171/54 13.08.1315 (07.01.1898);178/2 17.01.1316 (07.06.1898).

Yıldız Parâkende Askerî (Y.PRK.ASK.), 54/23 27.07.1306 (29.03.1889); 74/58 05.01.1309 (21.08.1891);153/20 08.03.1317 (17.07.1889); 226/101, 29.12.1322 (06.03.1905).

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA)

11/39/12, 28.05.1930; 19/30/3, 16.05.1931; 38/59/5, 20.08.1933; 95/63/1, 15.07.1941; 103/80/11, 26.10.1943; 104/4/14, 21.12.1943; 110/24/2, 28.03.1946.

Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Başkanlığı Arşivi (ATASE)

Birinci Dünya Harbi (BH)

196/32/11, 26.11.1912; 353/2/14, 15.10.1912; 49/4/31, 18.12.1912; 262/304/26, 09.06.1913.

İstiklâl Harbi (İSH)

29/0/69; 27.07.1335; 58/0/62, 14.02.1336.

Atatürk Koleksiyonu (ATA ZB)

29/0/83, 03.04.1920; 29/0/93, 06.04.1920; 29/0/94; 07.04.1920; 29/0/136, 29.04.1920.

Dışişleri Bakanlığı Arşivi (DİB)

8226/53616/17, 02.06.1941.

Transkripsiyonu Yapılmamış Eserler

Hüsrev Mehmed Paşa (1250 [1834-1835]). *Ta'lim-i asâkîr-i piyâdegân ma'a topçuyân*. Jak Kayol ve Henri Kayol Litografya Matba'ası.

General Frayher Fon Der Goltz (1328[1910-1911]), *İlim ve askerlik*. (Ahmed Refik, Müt.). Kitaphâne-i İslâm ve Askerî.

Fon der Golç Paşa (1332[1913-1914]). *Genç Türkiye'nin hezîmeti ve imkân-ı i'tilâsı*. (H. Cevdet, Müt.). Cemiyet Kitaphânesi-Kader Matba'ası.

Fon Birn (t.y.). *Piyâde ve Süvârinin Muhârebedeki Hidemât ve Vezâifi*. (Ali Mümtâz, Müt.). Otto Keil.

Fon Birn (1326[1908-1909]). *Piyâde ve süvâri bölüğünün muhârebe endâhtında ta'lim ve terbiyesi*. (Hamdi Mustafa, Müt.). Otto Keil-Mekteb-i Harbîye-i Şahâne Matba'ası.

Mehmed Bedî'i (1328[1910-1911]). *Muaddel Endâht Nizamnâmesine Nazaran Bir Piyâde ve Süvâri Bölüğünde Ders Endâhtının Sûret-i İcrâsı*. Mekteb-i Harbîye-i Şahâne Matba'ası.

Pertev (1326[1908-1909]). *1325 senesi sonbaharında icrâ edilmiş olan İkinci Ordu manevraları*. Ahmed İhsân ve Şürekâsı Matba'a-i Millet-i Osmanî Şirketi, İstanbul.

Pertev (1328[1910-1911]). *1326 Sene-i Rumîsinde Birinci ve İkinci Ordu-yu Hümâyunlar arasında icrâ edilen sonbahar manevrası*. Matbâ-i Hayrîye ve Şürekâsı.

Piyade Endâht Mektebi hidmet programı. (1327[1909-1910]). Matba'a-i Askerîye.

Piyâdeye mahsûs süngü veya kasaturalı tüfenkle mübâreze ta'limnâmesi. Matba'a-i Askerîye.

Ömer Fevzi (1326[1908-1909]). *Avusturya-Macaristan Endâht Mektebinde gördüklerim*. Harbîye Matba'ası.

Mehmed Arif (1327[1909-1910]). *Makineli tüfenkler*. Kitabhâne-i İslâm ve Askerî.

Mehmed Arif (1329[1911]). *Balkan Harbinde makineli tüfenkler*. y.y.

İhtiyât Zâbitânı Kanunu. (1329[1911]). Matba'a-i Askerîye.

İhtiyât Zâbiti Namzetlerine mahsûs ta'limnâme. (1332[1913-1914]). Matba'a-i Askerîye.

Araştırma ve İncelemeler

Agoston, G. (2016). *Barut, top ve tüfek Osmanlı İmparatorluğu'nun askeri gücü ve silah teknolojisi*. (T. Akad, Çev.). Kitap Yayınevi.

Agoston, G. (2011). Military transformation in the Ottoman Empire and Russia 1500-1800. *Kritika Explorations in Russian and Eurasian History*, 12(2), 281-319.

Aksan, V. H. (2017). Osmanlı bağlamında savaşçı nüfusların seferberliği 1750-1850. Ed. Zürcher, E.J. (Ed.), (D. Şendil, Çev.), *Askerlik "iş" askerî işgücünün karşılaştırmalı tarihi 1500-200 içinde* (s. 321-340). İletişim Yayınları.

Alkan, N. (2006). II. Abdülhamid devrinde istihdam edilen ilk Alman askerî heyetinin komutanı Otto Von Kaehler ve her iki tarafın beklentileri. *Tarih Dergisi*, 2006, 43, 135-166.

Alkan, R (2020) "Alman Belgeleri Işığında Almanya'nın Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı Donanmasındaki Faaliyetleri", *CTAD*, 34, 839-861.

Alkan, R. (2024). *Türk ordusunda son Alman General Hilmar von Mittelberger*. Timaş Yayınları.

Ateş, B. (2022). Türk ordusu kurmaylık eğitimi. *Türk Savaş Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 103-128. <https://doi.org/10.52792/tws.1132474>

Ateş, O. (2024). *Çankırı askerî tarihi (1837-1997)*. Gazi Kitabevi.

Bayındır, A. (2023). *Osmanlı piyade eğitiminde atış talimleri*. Paradigma Akademi Yayınları.

Beşikçi, M. (2013). İhtiyat zâbitinden yedek subaya: Osmanlı'dan Cumhuriyet'e bir zorunlu askerlik katagorisi olarak yedek subaylık ve yedek subaylar, 1891-1930. *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, 13, 45-89.

- Beyhan, M.A. (Yay.Haz.). (2003). *Câbî tarihi (Tarih-i Sultan Selim-i Salis ve Mahmud-ı Sani) tahlil ve tercümeli metin I*. Türk Tarih Kurumu.
- Celep, B. (2020). *Türkiye'ye Amerikan Askerî Yardım Kurulu (Jammât) ve Türkiye'deki faaliyetleri*. Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı.
- Çelik, Y. (2008). Asâkir-i Mansure Ordusu'nda talim sisteminin değişmesi ve Avrupalı uzmanların rolü (1826-1839). *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, 19, 87-118.
- Çelik, Y. (2022). *Râmi Kışlası II. Mahmud devrinde aydın-despotik modernleşmenin karargâhı*. Vakıfbank Kültür Yayınları.
- Çifçi, E. (2022). Cumhuriyet Dönemi'nde modern komando eğitiminin başlaması ve Amerikalı Yarbay Francois D'eliscu'nun Türkiye'deki faaliyetleri (1949-1953). *SAVSAD Savunma ve Savaş Araştırmaları Dergisi*, 32(2), 383-406.
- Efe, İ. (2021). II. Meşrutiyet döneminde askeri mekteplerde ıslah ve yapılandırma çalışmaları. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2), 423-438.
- Eroğlu, K. (2014). *Ayıcı Ârif Atatürk'ün okul ve silah arkadaşı Miralay Mehmed Ârif Bey hayatı konuşmaları ve eseri*. Yeditepe Yayınevi.
- Gencer, M. (2003). *Jöntürk modernizmi ve "Alman ruhu" 1908-1918 Türk-Alman ilişkileri ve eğitim*. İletişim Yayınları.
- Heinzelmann, T. (2009). *Cihaddan vatan savunmasına Osmanlı İmparatorluğu'nda genel askerlik yükümlülüğü 1826-1856*. (T. Noyan, Çev.). Kitap Yayınevi.
- Kara, H. (2016). Sultan II. Abdülhamid Devri Osmanlı Harp Okulunda modernleşme: Modernist-gelenekçi subaylar arasındaki çekişme üzerine bir değerlendirme. *Turkish Studies*, 11(21), 551-564.
- Karadaş, Y. (2016). *Osmanlı ordusunda modernizasyon ve demodernizasyon 1826-1918*. Doğu Kitabevi.
- Kış, S. (2017). *Osmanlı'da Alman ekolü Von der Goltz Paşa (1883-1895)*. Palet Yayınları.
- Kolçak, Ö. (2023). *Ok, tüfek ve at 16. yüzyıl Osmanlı askerî devrimi*. Türk Tarih Kurumu.
- Manav, N. (2017). II. Meşrutiyet'te Abdülhamid Dönemi kadrolarının tasfiyesi ve Tekaüd Sandıkları. *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(1), 240-260.
- Moreau, O. (2010). *Reformlar çağında Osmanlı İmparatorluğu askerî "Yeni Düzen" in insanları ve fikirleri 1826-1914*. (I. Ergüden, Çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Nelson, C. R. (2010). *The manufacture and transportation of gunpowder in the Ottoman Empire: 1400-1800* [Yayınlanmamış yüksek lisans tezi]. University of Utah.
- Ortaylı, İ. (1998). *Osmanlı İmparatorluğu'nda Alman nüfuzu*. İletişim Yayınları.
- Öz, M. (2011). *Kanun-ı Kadimin peşinde Osmanlı'da çözülme ve gelenekçi yorumcuları*. (9. Bs). Dergah Yayınları.
- Öz, N. (2021). *Yenileşme dönemi Osmanlı ordusunda talimnameler 1826-1914* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. İstanbul Üniversitesi.
- Özyürek, M. (2022) Louis Von Kamphoeven'in Osmanlı ordusunun modernleştirilmesine yönelik faaliyetleri (1882-1909). *Türk Askerî Eğitim ve Öğretim Tarihi Sempozyumu Bildirileri 16-17 Eylül 2021* içinde, Milli Savunma Üniversitesi Yayınları. (s. 141-154).
- Seel, W. (1981). Mauser-gewehre unter dem Halbmond Türken Mauser", *Deutsche Waffenzournal*, 10(1), 976-984.
- Semiz, Y. & Akdağ, Ö. (2011). *Yenibahçeli Sükrü Bey'in hatıraları*. Çizgi Kitabevi.
- Taşkaya, R. (2016). *Osmanlı Ordusu'nda makinalı tüfek kullanımına geçiş (1908-1918)* [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi], İstanbul Üniversitesi.
- Türk, F. (2012). *Türkiye ile Almanya arasındaki silah ticareti (1871-1914) Krupp Firması, Mauser Tüfek Fabrikası, Alman silah ve cephane fabrikaları*. IQ Yayınları.
- Türkmen, Z. (2022). Sultan II. Abdülhamid devri Osmanlı askerî eğitim-öğretiminde Alman müşavirlerin etkileri. *Türk Askerî Eğitim ve Öğretim Tarihi Sempozyumu Bildirileri 16-17 Eylül 2021* içinde, Milli Savunma Üniversitesi Yayınları. (s.111-140).
- Uyar, M. & Erickson, E. J. (2014). *Osmanlı askerî tarihi*. İş Bankası Kültür Yayınları.
- Uyar, M. (2019). "Sanders Askerî Yardım Misyonu (1913-1918). *CTAD*, 30, 29-84.
- Ünal, U. (2008). *Sultan Abdülaziz devri Osmanlı Kara Ordusu (1861-1876)*. Genelkurmay ATASE Yayınları.

Westwood, D. (2005). *Rifles an illustrated history of their impact*. ABC Clio.

Yakut, K. (1998). *Mahmud Şevket Paşa ve dönemi* [Yayınlanmamış Doktora Tezi]. Anadolu Üniversitesi.

Yararış, A. & Güneş, M. (Yay.Haz.). (2007). *Askerî Kânûnnâmeler (1826-1827)*. Asil Yayıncılık, Ankara 2007.

Yeşil, F. (2011). Nizâm-ı Cedîd Ordusu'nda tâlim ve terbiye (1790-1807). *Tarih Dergisi*, 52, 27-85.

Yıldız, G. (2009). Neferin adı yok zorunlu askerliğe geçiş sürecinde Osmanlı Devleti'nde Siyaset, Ordu ve Toplum (1826-1839). Kitabevi.

Ziya Şakir (1957). *Tanzimat Devrinden sonra Osmanlı Nizam Ordusu tarihi*. Çeltüt Matbaası.

İnternet Kaynakları

Kara Kuvvetleri Komutanlığı, (t.y). Sınıf okulu ve eğitim merkezi komutanlıkları. Piyade Okulu Komutanlığı. Erişim tarihi 25.07.2024. <https://www.kkk.tsk.tr/kkksablonmaster/header/kurumsal/sinifokullari.aspx#:~:text=Piyade%20Okulu%2C%205%20Kas%C4%B1m%201909.Yedek%20Subay%20Tali%C3%A2h%C4%B1'%20olarak%20kullan%C4%B1m%C4%B1C5%9Ft%C4%B1r.>